

Algab

Täna see algab – meditsiinitöötajate streik. Mida arstid õigupoolest nõuavad ja kas see on õigustatud, kui kaua tööseisak kesta võib ning mida on tarvis töörahu taastamiseks, sellest loe lk 2–5.

Päevaleht Gruusia valimisi jälgimas

Dannar Leitmaa kirjutab Thbilisist, et otsus valida Saakašvili või Ivanišvili on paljude jaoks ka valik ida ja lääne vahel. lk 10–11

Noor talent uurib õnne

Anna Maria Punab on positiivset psühholoogiat ja viljastust uuriv noor arstitudeng, kes Eestist lahkuda ei taha. lk 7

Must marssal sai Soomes aplausi

Publik kiitis Ken Saani Mannerheimi filmi Helsingis püstijalu plakutades. lk 13

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 228 | ESMASPÄEV, 1. OKTOOBER 2012

ajaleht.epl.ee

TAMREX

TASUTA SAAPAD – POLE PAHA!

TAMREX talvejope

Eemaldatava kapuutsiga soe talvejope on valmistatud vastupidavast ja mustust hülgavast Carrington-kangast. Seest on riie vooderdatud sooja vatiiniga – uue põlvkonna õhukese ja kerge ent väga hästi sooja hoidva isolatsioonimaterjaliga. Nii on jope kaalult kerge, seljas mugav ja õhuke, kuid väga soe. Jope tagant madalam ja eest kõrgem löige lubab mugavalt sooritada erinevaid liigutusi – kummardades või istudes ei tule jope ebamugavalt sülle ning kükitades ja seistes on selg ning istmik kindlalt soojas. Tuule eest hoiab luku ette õmmeldud trukkidega liist ja pehme fliisiga vooderdatud kõrge krae. Trukkidega teiseldatav kapuuts on seest pehme fliisiga ja piisavalt suur, et mahutada mütsi või kiivrit. Kapuuts on näo ümber laia servaga ja reguleeritava kummiga, kurgu alt takjakinnitusega. Lukkudega taskud rinnal ja küljel, mahutavad vajalikud esemed (nimekaart, telefon jne).

art 770-1804

HIND 79.- €

TAMREX talvepüksid

Elastsete, krõpsuga reguleeritavate traksidega talvepüksid on eest ja tagant kõrge värvliga – teie kõht ja selg on töötamise ajal kindlalt soojas. Taolise löikega tööpükse, mille toimiv idee on tulnud lasteriie tootjatelt, ei paku ükski teine tööriie valmistaja. Püksiluku ees on tuulekaitseks krõpsuga liist, vöökoht on kummi-paelaga reguleeritav ja suured küljetaskud teevad esemete kaasaskandmise mugavaks. Mõlema sääre peal olev helkurriba tagab töömehe turvalisuse. Kvaliteetsed ja vastupidavad tööpüksid on valmistatud mustust hülgavast Carrington-kangast.

art 771-1804

HIND 59.- €

***Ostes Tamrexi täishinnaga talvejope ja talvepüksid saad kingituseks TASUTA talvesaapad (art 81785)!**

0.-€*
talvesaapad
(väärtus 63.-€)

art 81785

Talvesaapad

Sooja voodriga talvesaapad, millel on turvanina ja naelatorkekindel tald.

art 81785

**AVASIME
UUE KAUPLOSE
KA HAAPSALUS**
Ehitajate tee 2a,
Uuemõisa alevik

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN

Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU

Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU

Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE

Pikk 2

VILJANDI

Riia mnt 42a

JÕHVI

Tartu mnt 30

VÕRU

Piiri 2

VALGA

Vabaduse 39

NARVA

Tallinna mnt 19c

HAAPSALU

Ehitajate 2a, Uuemõisa

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.12.2012 või kuni kaup on jätkubi

JUHTKIRI

Streik ootab ravi

Täna algab Tallinnas ja Tartus arstide streik, millel, tõsi küll, on päris palju erandeid ja mis ei tähenda kogu meditsiinisüsteemi absoluutset tööseisakut. Täpsemat infot selle kohta, mis haiglates töötab ja mis mitte, tasub hädas patsientidel uurida haiglate kodulehtedelt või sinna helistades. Selge on aga see, et erakorraline arstiabi toimib ikka. Kuid hoolimata sellest, et tööseisak pole täielik, on see piisavalt ulatuslik, et põhjustada suurele osale Eestist tõsiseid ebamugavusi. Kõige hullem – senimaani pole mingit selgust, kui kaua arstid streikida kavatsevad.

Arstide nõudmised on üpris ulatuslikud ja tõepoolest sisaldavad tingimusi, mis paljude teiste inimeste töölepingus oleks mõeldamatud, võtame kasvõi tavapärasest pikema puhkuseaja. Kuid teised inimesed pole kõrge kvalifikatsiooniga arstid, kellel on ilmselgelt võimalik välismaale siirduda, ja teiseks tuleb mingit osa neist nõudmistest vaadelda läbirääkimistehnika kontekstis – vähe nõuad, veel vähem saad. Kõike nõutavat saada ilmselt polegi realistlik.

Valitsus on olnud küllalt jäik, rääkinud sellest, et arstide streik on justkui poliitiline (huvitav, millise partei oma siis?), arstide lahkumine Soome polegi nii tõsine, tuleb oodata, kuni ühiskond ühel hetkel rikkaks saab, nende nõudmised on absurdseid ja nii edasi. Pole just kõige empaatilisem toon. Seega langeb mingi osa streigi puhkemise süüst ka paratamatult valitsusele, konkreetselt sotsiaalminister Hanno Pevkurile, kelle ülesanne on tagada tervishoiusüsteemi sujuv toimimine.

Kõnelustest

Valitsus on läbirääkimiste käigus käitunud jäigalt, olemata kuigi empaatiline.

Kui rääkida Eesti edukusest, siis on selge, et ühel hetkel tulevad inimesed sellest edust osa endale küsima ja väitmine, et raha pole, ei sobi eelneva jutuga kokku.

Streik on demokraatlikus ühiskonnas normaalne võitlusvahend ja rääkida, et midagi ei tohiks nõuda või et see oleks kuidagi eapatritootlik, on kohatu. Ega siis alandlikumate sektorite inimestele, näiteks kultuuritöötajatele, nende leplikkuse eest ka keegi midagi anna. Nagu analüüti Epp Kallaste tänases Eesti Päevalehes õigesti mainib, on suur osa normaalseks peetavatest töötingimustest kunagi saavutatud paksu verd tekitanud streikidega. Millist osa nende nõudmistest aga mõistlikuks pidada, on siiski iseküsimus.

Pikale venivast streigist ei võida keegi – kaotavad patsiendid, kelle ravi ei saa lahendust, kaotavad arstid sissetulekus, kaotab valitsus, kes ei suuda tagada toimivat riiki.

Nüüd on pall valitsuse käes, kes peab igal juhul hoidma infokanalid lahti ja tegema mingeidki täiendavaid mõõndusi. ●

REPLIIK

Spordiraha raiskamine

Seda, et raha on spordis alati vähe, teab igaüks. Aga samal ajal leidub näiteid, mille puhul tundub, et sellega käiakse raiskavalt ümber. Eredaks näiteks on eelseisev nädalavahetus Lõuna-Eestis. Laupäeval toimub massilise osavõtuga SEB Tartu sügisjooks. Täpselt samal ajal vaid 42 kilomeetrit eemal Otepääl korraldab Audentes suusatajatele Tehvandi sügisjooksu. Et jumala pärast ükski hea jooksja ei tuleks Otepäale ega ükski suusataja Tartusse! Ja pühapäeval, kui kõik on võistlusest väsinud, toimuvad sealsamas Tehvandil Otepäa valla meistrivõistlused murdmaajooksus. Arulage konkurents! ● **Priit Simson**

Lk 5 Streikijate paremad töötingimused peab keegi ikkagi kinni maksma, hoiatab analüütik Epp Kallaste.

KIIRABIAUTOJUHD PIKETEERIVAD TALLINNAS JA TARTUS

Täna kell 8.30 toimuvad Tallinnas Retke tee 1 kiirabijaama ees ja Tartu kiirabijaama juures piketid Eesti kiirabiautojuhtide palgatõusu saavutamiseks ja tervishoiutöötajate nõudmiste toetuseks.

Transpordi ametiühingu kiirabisektsiooni esimehe Aare Kübarsepa sõnul on kiirabiautojuhtide piketile Tallinnas lubatud toetust avaldama tulla ka ühistransporditöötajad ning Tartus bussijuhtid ja teetöötajad.

Enamiku kiirabiautojuhtide palk pole piketeerijate teatel tõusnud pea viis aastat ja see jääb tavaautojuhi palgast maha peaaegu 50 protsenti. **EPL**

Haiglajuht Tõnis Allik: arstide töökoormus on viimase piiri peal

Põhja-Eesti regionaalhaigla juhatuse esimees

Tõnis Allik tõdeb, et streiki alustada on lihtne, kuid läbi mõtlemata on, kuidas sellest välja tulla.

Probleem on siiski tõsine, sest ka noored arstid soovivad Eestis töötada vaid osa ajast ja käia kaks nädalat kuus raha teenimas Soomes.

Allik kinnitab, et streigiolukord on haiglas läbi mõeldud, kuid alles täna paistab, kuidas kõik tegelikult välja kukub.

Arstide streik

Intervjuu

Kärt Anvelt
vanemtoimetaja

●● **Tõnis Allik, mis on teie jaoks selle streigi kõige tähtsam küsimus? On see arstide palk või nende töökoormus?**
Need on kaks omavahel seotud asja. Kindlasti saab öelda seda, et töökoormus on viimastel aastatel oluliselt kasvanud ja seda tuleks kompenseerida kas kõrgema palgaga või vastupidi – töökoormust vähendada. Hetkel arvan küll nii, et töökoormust vähendada väga palju ei õnnestu, see vähendaks arstiabi kättesaadavust. Hea tulemus on, kui seda õnnestub mitte kasvatada. Euroopa kõrgeim efektiivsus on Eesti tervishoiul juba saavutatud. Täiendava piisutamisega saab vaid pilli lõhki ajada.

●● **Väga palju on räägitud ka õdede ja hooldajate palkadest, mis on ikka eriti nadid, eriti just hooldajatel.**

Jah, kogu töökoormuse jutt käib nii arstide kui ka õdede ja hooldajate kohta, sest kõigil neil on töökoormus kasvanud. Viimastel aastatel masuaja trendis tekkis hoogne välismaale lahkumine just õdede hulgas. Just septembrikuu on haiglatele kõige kurvem, siis selgub, kui palju suve jook-

sul välismaal katsetamas käinutest sinna ka suundub. Palju on täitmata ametikohti ja see on täiendavalt hakanud koormust kasvatama. Eks intensiivsem töö võimaldab tööandjatel ka pisut juurde maksta, kuid hooldajal 460 euroga kuus on hakkamasaamine ikka keeruline. Kutse atraktiivsuse puudumisest ning sellest tulenevatest probleemidest rääkimata.

●● **Kui karm on olukord Põhja-Eesti regionaalhaiglas?**

Veel saame hakkama, aga meil on umbes sadakond täitmata õdede-hooldajate ametikoh-

ta. Õdede kaad-rivoolavus ületab kümnet protsenti, hooldajate oma läheneb kahekümnele. Loomulikult ei saa ma haiglajuhtina seda lihtsalt pealt vaadata, vaid pean reageerima palgatõusudega, võttes selleks vahendeid kas planeeritud investeeringute arvel või püüdes töötajaid veelgi intensiivsemalt tööle meelitada. See ausalt öeldes väga hästi enam ei õnnestu. Haiglajuhi ja töötaja vahel on muidugi veel mitmed keskastme juhid, kelle töö kollektiivi kooshoidmisel, kuid ka lahkujate asendamisel on määrava tähtsusega ja kes on praegu kõige suurema stressi all. Need ei ole enam populaarsed ametid.

●● **Aga arstide poole pealt?**

On ka üksikuid täitmata ametikohti, kuid siin me kontrollime olukorda paremini.

ei ole noorele, juba perekonna loonud arstile siiski piisav.

●● **Ehk siis kaks nädalat töötavad Eestis ja kaks nädalat Soomes?**

Jah, arstide osas on just see trend viimasel ajal hoogustunud. Ka tänavu on mitmed meie staažikad ja väga kogunud arstid teatanud, et nad võtavad osakoormust Soomes.

●● **Kuidas see töökorraldusele mõjub?**

Oleme ammu väljas ajast, kus me sellele viltu vaatame. Pigem on see haigla jaoks praegu hea variant, kui ei min-
da täiskoormusega, vaid ollakse valmis minema osakoormusega. See tähendab seda, et kas

PERH-i juht Tõnis Allik ütleb, et kui probleeme ei lahendata, hoogustub arstide võõrsile lahkumine veelgi.

Foto: Rene Suurkaev

ülejäänud arstid võtavad sellel erialal koormust juurde või me ei suuda sellises mahus tööd teha. Seni ikka pigem oleme.

●● **Koormuse juurdevõtmine...**
... motiveeritakse alati rahaliselt lahkujate töötasu arvel.

●● **Seda küll, aga see põletab ju inimese läbi – öövalved, nädalavahetuse valved.**

Õige, oht on reaalne! Peale ületundide meil selles osas muid indikaatoreid ei ole ning seegi pole päris õige näitaja, kui töötatakse mitme tööandja juures. See on iga inimese otsustada, kui palju ta tahab ja saab tööd teha. Arstide osas võtavad üha suuremat töökoormust residendid (kutset omandav diplomeeritud arst – toim), sellest aastast ka abiarstid (arstiõppe IV–VI kursuse üliõpilased – toim) ning õdede osas abiõded (õenduse üliõpilased – toim). Haigla ei sunni, vaid pakub võimalust.

●● **Kui uppi täna algav streik haiglatöö tegelikult ikkagi lööb?**

Meie jaoks on tegemist ikkagi erakorralise, et mitte öelda sõjaulukorraga. Nii palju, kui on erinevaid olukordi võimalik ette planeerida, oleme me neid ka läbi mõelnud, kuid kuidas see kõik tegelikult välja kukub, paistab esmaspäeval. Kui natukene numbritest rääkida, siis järgmise nädala jooksul peaks meil ambulatoorseid vastuvõtte

ÕPETAJAD TOETAVALD

Õpetajate liit teatas, et toetab täna algavat meditsiinitöötajate streiki. „Hästi toimiv tervishoiusüsteem ning kättesaadav arstiabi on rahva edukaks püsimajäämiseks ülimalt olulised,” teatas liit. **EPL**

STREIGI AJAKS ÄRA

Sotsiaalkomisjoni juhid Margus Tsahkna (pildil) ja Yana Toom on algaval streiginädalal Austrias, kus osalevad foorumil „Kriis ja võimalus: tervis kasinatel aegadel”. **Delfi**

Täna digilehes

●●● EPL-i ajakirjanik Dannar Leitmaa käis Gruusias uurimas, mis sugune on kohapealne öhk-kond enne sealseid presidendivalimisi.

tegema pisut üle 200 arsti. Täna-se (reede – toim) seisuga võib öelda, et tulenevalt töömahtude kokkuleppest peab 30 arsti jääma vastuvõtte tegema. Enne-kõike puudutab see onkoloogia ja psühhiaatria valdkonda. Kümme arsti on öelnud, et nemad streigist osa ei võta. 170 arsti streigib!

●● Kuidas te ise haiglahuhina streigile vaatate? Ühelt poolt ilmselt toetate oma töötajaid paremate palkade ja töökoormuse saavutamisel, kuid teisalt juhina te streigile ilmselt väga hea pilguga ei vaata.

Emotsionaalselt on streik ju mõistetav. Aga mulle tundub ja mind häirib selle juures natuke ne see, et päris hästi pole streigi juhid läbi mõelnud, kus on see streigist väljatuleku koht. Streigi mittelõpetamine võib lõpuks streikijate endi vastu pöörduda. Sest ega siin üleöö mingisuguseid rahahunnikuid ju teki. Kindlasti annab midagi haigekassa prioriteetides ringi sättida ja sellesse peaks ka haigekassa juhtkond, nõukogu ja minister tõsiselt ja avatult suhtuma, aga need võimalused on hetkel kaugel sellest, mida oodatakse. Ja siin ma näen võimalikku probleemi. Siin tuleb ka töövõtjate endi keskel kommunikatsiooni arendada, mis on siis ikkagi riigi realsed võimalused.

●● Arstide, õdede ja hooldajate kogunõudmised maksaksid

järgmisel aastal kokku 230 miljonit eurot. Ja arstide nõudmine on tõsta nende palka tervelt 50 protsenti.

Olen sellega nõus, et küsitud on üle võlli, kuigi vestluste tasemel sellist tõusu ju ka ei oodata. Haigekassa nõukogus juba otsustatud palgatõus on võimalik hea tahte korral ringi vaadata. See saab tulla muidugi mõne teise prioriteedi arvel. Kuid realsed võimalused on mõneprotsen-

Streigi näol on meie jaoks tegemist erakorralise, et mitte öelda sõjaolukorraga.

dises täiendavas tõstmises. Iseasi on, et ka pikema perspektiivi palgatõusu kindlus, mis on seotud riigi majanduse ja üldise sissetulekute kasvuga, võiks olla meedikutele näha haigekassa finantsprognosis ka järgmisel aastatel. Praeguses prognoosis on ka selles osas probleeme.

●● Arstid on aga ise öelnud, et jutt on tervishoiukorraldusest laiemalt. Et siin peaks midagi muutma, kuid siiani pole midagi ette võetud. Minu arvates on selle streigi üks põhiküsimusi see, kas me ikkagi suudame endiselt töömahtusid kasvatada, sest me pidevalt rikume seda tööintensiivsuse kokkulepet, soo-

vides Eestisse jäänud meedikutelt tööd rohkem, kui nad suudavad teha.

Kuskilt otsast peab hakka-ma olukorda lahendama. Selge on see, et täislahendust ei tule. Aga teema, millest me haiglahuhtidega ka reedel ministri juures rääkisime, oli see, et sisesejuhatuseks on mõistlik kokku leppida, et töömahtusid rohkem kasvatada ei suudeta. See on halb signaal patsientidele ja võib-olla ka poliitikutele, et kättesaadavust pole võimalik enam parandada ja see võib ka pisut halveneda. Aga see oleks aus hinnang olukorrale ja võimal-

daks keskenduda probleemide lahendamisele.

●● Ilmselgelt on arsti juurde minna soovivad patsiendid ikkagi pahased. Kui kurje telefonikõnesid tänaseks ennustate? Muidugi on patsiendid pahased ja ma saan nende ees vaid vabandada tekkinud olukorra pärast. Aga ma saan öelda ka seda, et kui täna probleemile jõuliselt tähelepanu ei osutata, siis „streigivad” meedikud juba lähitulevikus töötamisega rikastes riikides. Muidugi peame olema valmis patsientide meelepahaks, eriti registratuurides, aga teeme kõik selleks, et ebamugavust võimalikult minimaalseks viia. ●

ABB innovatsiooniseminar

5. oktoobril 2012

www.abb.ee/20

ABB Eesti tähistab käesoleval aastal 20. sünnipäeva. Sel puhul kutsume huvilisi ABB seminaripäevale 5. oktoobril 2012 Tallinna Tehnikaülikooli aulas.

Tasuta seminaril esinevad oma ala eksperdid, kes tutvustavad ABB innovaatilisi ettevõtmisi üle maailma.

Tule kuulama ja saa osa ABB maailmast! Lisainfo ABB kodulehel www.abb.ee/20

9.30 – 9.45	ABB innovatsiooniseminar avamine
Alar Kolk
Tallinna Tehnikaülikooli innovatsiooni ja rahvusvaheliste suhete prorektor
9.45 – 10.35	ABB Innovations through History
Mats Holmberg
Head of ABB Public Affairs
Sweden and Northern Europe
10.35 – 11.25	ABB Technology Ventures – Investment Approach & Strategy
Girish Nadkarni
Head of ABB Technology Ventures
11.25 – 12.15	ABB in Robotics
Anders Helgeson
Head of ABB R&D for Robotics
13.15 – 14.05	ABB Power Lab
Veli-Matti Leppänen
Program Manager, Power Electronics
ABB Corporate Research
14.05 – 15.00	New Technologies for Future Automation
Tomas Lagerberg
Head of Automation Research, ABB Sweden

20 aastat
Eestis

Power and productivity
for a better world™

VKG Elektrivõrgud OÜ uute hinnapakettide aluseks oleva võrgutasude hinnakirja muutus alates 01. jaanuarist 2013 VKG ELEKTRIVÕRGUD Käesolevaga VKG Elektrivõrgud OÜ avalikustab Konkurentsiametiga 27.09.2012.a kooskõlastatud võrgutasud, kooskõlastuse otsus nr 7.1.-5/12-026. Võrgutasud jõustuvad alates 01. jaanuarist 2013.		
6-35 kV pingel	Tariif (KM-ta)	Ühik
Võrguteenus põhitarifiiga		
Võrguühenduse kasutamise kilovatipõhine tasu	41,66	€/kW aastas
Edastamistasu põhitarif	1,16	euro senti/kWh
Võrguteenus ajatarifiidega		
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu (taandatuna 0,4 kV pingele)	1,18	€/A kuus
Edastamistasu põhitarif	1,16	euro senti/kWh
Võrguteenus ajatarifiidega		
Võrguühenduse kasutamise kilovatipõhine tasu	41,66	€/kW aastas
Edastamistasu päevatarif	1,39	euro senti/kWh
Edastamistasu öötarif	0,81	euro senti/kWh
Võrguteenus ajatarifiidega		
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu (taandatuna 0,4 kV pingele)	1,18	€/A kuus
Edastamistasu päevatarif	1,39	euro senti/kWh
Edastamistasu öötarif	0,81	euro senti/kWh
0,4 (0,23) kV pingel liitumispunktis üle 63A	Tariif (KM-ta)	Ühik
Võrguteenus põhitarifiiga		
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu	0,28	€/A kuus
Edastamistasu põhitarif	3,42	euro senti/kWh
Võrguteenus ajatarifiidega		
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu	0,28	€/A kuus
Edastamistasu päevatarif	4,04	euro senti/kWh
Edastamistasu öötarif	2,37	euro senti/kWh
0,4 (0,23) kV pingel liitumispunktis kuni 63A	Tariif (KM-ta)	Ühik
Võrguteenus põhitarifiiga		
Edastamistasu põhitarif	5,02	euro senti/kWh
Võrguteenus ajatarifiidega		
Edastamistasu päevatarif	6,03	euro senti/kWh
Edastamistasu öötarif	3,49	euro senti/kWh
Võrguteenus põhitarifiiga ja püsitasudega		
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu	0,38	€/A kuus
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu (1-faasiline võrguühendus)	0,12	€/A kuus
Võrguühenduse kasutamise mõõtesüsteemi põhine tasu	1,72	€/ kuus
Edastamistasu põhitarif	3,22	euro senti/kWh
Võrguteenus ajatarifiide ja püsitasudega		
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu	0,38	€/A kuus
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu (1-faasiline võrguühendus)	0,12	€/A kuus
Võrguühenduse kasutamise mõõtesüsteemi põhine tasu	1,72	€/ kuus
Edastamistasu päevatarif	3,87	euro senti/kWh
Edastamistasu öötarif	2,25	euro senti/kWh
Võrguteenus mõõtesüsteemita võrguühendusel	Tariif (KM-ta)	Ühik
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu (1-faasiline ühendus)	5,42	€/A kuus
Võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu (3-faasiline ühendus)	16,26	€/A kuus
Reaktiivenergia hinnakiri	Tariif (KM-ta)	Ühik
Reaktiivenergia tarbimine 6-35 kV pingel	0,49	euro senti/kvarh
Reaktiivenergia võrku andmine 6-35 kV pingel	0,87	euro senti/kvarh
Reaktiivenergia tarbimine alla 6 kV pingel	0,69	euro senti/kvarh
Reaktiivenergia võrku andmine alla 6 kV pingel	1,02	euro senti/kvarh
Lisateenuste hinnakiri	Tariif (KM-ta)	Ühik
Võrguteenuse hinnapaketi vahetustasu (kui eelmisest vahetusest on möödunud alla 365 päeva)	8,35	€/ tk
1-faasilise arvesti vahetus kliendi soovil	13,87	€/ tk
3-faasilise arvesti vahetus kliendi soovil	22,64	€/ tk
Peakaitseme vahetamine (kuni 63A)	34,25	€/ tk
Tarbimiskoha lülitus mõõtepunktis	15,48	€/ tk
Tarbimiskoha lülitus liinil	36,20	€/ tk
Tarbimiskoha sisselülitamine pärast võla tasumist	36,20	€/ tk
Tarbimiskoha sisselülitamine mõõtepunktis 24 tunni jooksul peale võla tasumist	51,96	€/ tk
Elektripaigaldise plommimine kliendi soovil	7,61	€/ tk
Elektripaigaldise hulgiplommimine (alates teisest plommist samas hoones) kliendi soovil	1,36	€/ tk
Ajatariffsle hinnapaketile üleminek	45,80	€/ tk
Põhitariffsle hinnapaketile üleminek	17,41	€/ tk
Tehniliste tingimuste väljastamine	19,35	€/ tk
Arvesti ekspertiis	30,32	€/ tk
Põhjuseta väljakutse tarbija poolt Narva linnas	3,87	€/ tk
Põhjuseta väljakutse tarbija poolt maakonnas	7,09	€/ tk

Elektriaktsiis ning taastuvenergia tasu arvestatakse eraldi hinnakomponendina.

Streigist väljumine: kaua siis streigitakse?

Iisraeli tervishoiuministeeriumi kantsleri Ronni Gamzu sõnul kestis neil tervishoiutöötajate streik üle poole aasta. Foto: Tiit Blaata

Arstide streik

Analüüs

Lauri Tankler reporter

Tänasest alanud meditsiinitöötajate streik võib küll petlikult väike paista, kuid kõigest hoolimata väga kaua aega võtta.

Kevadel toimunud õpetajate streik, mis langes kokku teenistujate ametiühingu streigiga, jättis vähemalt kolmeks päevaks suure hulga inimeste elu seisma. Külmal neljapäeval andis eriti tunda, kui transportitöötajad panid pealinna trammid, trollid ja bussid seisma. Tegelikult oli see üks täiesti eraldi streik, kuid me mäletame seda eelkõige ikkagi õpetajate streigina.

Meditsiinitöötajate streigist rääkides ja eelkõige tööseisaku lõpust unistades tekib tahes-tahtmata küsimus: milal tekib hetk, kui streik muutub riigijuhtidele, avalikule arvamusele ja maksumaksjatele niivõrd väljakannatamatuks, et streikijatele tuleb järele anda? Kujutame nüüdskoraks ette, et kõik üldhariduskoolis käivad lapsevanemad peaksid keset kooliaas-

tat terve nädala töölt ennast vabaks küsima, sest kooliõpetajad streigivad. Ja siis veel teise nädala sinna otsa. Milal kõigi Eesti lapsevanemate kannatus katkeb?

Arstide streigi mõju ei ole nii laiapõhjaselt näha. Esimesel nädalal streigivad Tallinna ja Tartu haiglad ning see puudutab ambulatoorset vastuvõttu. Arstid on väga selgelt mõista andnud, et kõik hematoloogia ja onkoloogia (verehaiguste ja vähahaiguste) patsiendid saavad ravi, nagu ka kõik alla 18-aastased, samuti töötavad erakorralise meditsiini osakonnad ja perearstid (kuigi toetusaktsioonina vähem aega). Alles hiljem on plaanis streiki laiendada.

Streik üle poole aasta

See kõik võib aga jätta väga petliku mulje, et streigi tõtu konkreetset ohvrid puuduvad. Selliselt kirjeldas arstide streiki Delfile ka Iisraeli tervishoiuministeeriumi kantsler (ametliku nimega peadirektor) Ronni Gamzu. Seal kestis tervishoiutöötajate streik üle poole aasta.

„Mõnikord ei näe seda [mõju] suremuses, vaid hoopis näiteks kontrolli alt väljunud kroonilistes haigustes, pikemaajases järjekorades kõrvalekallete tegemiseks, aga kuna me leppisime ametiühingutega kokku, et teatud äärmuslikes olukordades nad ei streigi, oleme suutnud seda

selgetes piirides hoida,” kirjeldas Gamzu Iisraelis toimunud tööseisakut. „Mõju on olemas, aga see pole väga suur.”

Seetõttu viibiski kokkuleppe arstidega niivõrd kaua. Ja kui me vaatame streigi üldi-

Varasema kogemuse kohaselt suuremus arstide streigi ajal ei kasva, vaid langeb.

seid jooni, siis pilt on üsna sarnane – ka seal ei lõpetatud vähahaiguste ega laste ravimist, streik polnud üleriigiline, vaid erineva aktiivsusega ja erakorralist abi sai ikka. Ka põhjused olid sarnased: arstid olid ülekoormatud, lahkusid välismaale ega naas-

nud, residendid kurtsid liigsete öövalvete üle. Ja tööseisak kestis kahe lainena aprillist novembrini.

„Meie varasema kogemuse kohaselt suuremus arstide streigi ajal ei kasva, vaid hoopis langeb, sest tehakse vähem protseduure, inimesi ei võeta haiglatesse sisse,” ütles Gamzu. „Kui tegevus meditsiinisüsteemis langeb, siis lükatakse kõike edasi ja selle aja jooksul ei näe tegelikku muutust. Paljude edasilükatud operatsioonide ja ravi protseduuride tõttu on sellel inimeste tervisele mõju.”

Seega võib streigi alguses jääda petlik mulje, et midagi palju ei muutu. ●

„Kus on punased jooned”

Eesti arstide liit (EAL) ja Eesti tervishoiutöötajate kutseliit (ETHK) on varem öelnud, et streik lõpeb siis, kui kollektiivlepingule on allkirjad alla pandud. Haiglalte liidu poolt reede õhtul pakutud lahendus takerdus taas juriidiliste argumentide taha – nimelt kaotaks EAL ja ETHK haiglate liidu ettepaneku – arutleda kollektiivlepingu üle – vastuvõtmisega streigiõiguse.

EAL ja ETHK on varem välja öelnud, et nendel on põhi-

ARSTIDEST

Ühiskond peaks välja mõlema, kuidas saada jagu ahnetest arstidest.

KESKERAKONDLANE **MAX KAUR**
OMA PRESSITEATES

TALVEST

Mulle toodud seapõrn näitab külma talve, kuid mitte väga külma, nagu ameeriklased pakuvad.

ILMAENNUSTAJA ILMAR **TIISMAA**
(PÄRNU POSTIMEES)

GRUPIMÖTLEMISEST

Tähtis on hoida töömaailmas vanemaid inimesi – või vähemalt erinevate elukogemuste esindajaid. Vanusevahed kaitsevad meid vähemalt grupimõtlemise eest.

FINANCIAL TIMESI AJAKIRJANIK **GILLIAN TETT**

NARVAST

Narva on suurim punkt, kust pääseb Venemaa-le. Narvast saab uus Hongkong!

ETTEVÕTJA **MATS GABRIELSSON** (PM)

INFOLEKKED kahjustavad lennufirma võimalusi läbirääkimistel

Estonian Air ja kahjulikud infolekked

Kaja Kallas

riigikogu liige (Reformierakond)

Estonian Airi praegune lennukaart

Allikas: www.estonian-air.ee

Eelmisel nädalal toimus majanduskomisjoni istung, kuhu oli AS-i Estonian Air strateegia kohta selgitusi andma palutud nõukogu esimees Erkki Raasuke (vt „Estonian Air vajab 60 miljoni euro suurust rahasüsti ja uut strateegiat”, EPL, 28.9). Kuna esitatud sensitiivse info lekkimisega ajakirjandusele on tõenäoliselt Eesti riigile kuuluvale ettevõttele tekkinud kahju, tunnen majanduskomisjoni esimehena selle tekkimise eest vastutust.

Olen seda meelt, et parlamendis peaks olema rohkem läbipaistvust ja avatust. Samal ajal peab parlament olema ka koht, kus saab avatud kaartidega rääkida, kartmata info lekkimist, mis on õigete otsuste langetamiseks hädavajalik. Asi ei ole selles, justkui me tahaksime teha midagi rahva eest varjatult.

Praegusel juhul oli küsimus hoopis selles, et ettevõt-

te valikute avamisega ajakirjanduses vähenevad ettevõtte võimalused tehingupartneritega läbi rääkida. Selle tagajärjel on ettevõttel läbirääkimistel tunduvalt nõrgem positsioon.

Pankrotist polnud juttu

Kui ajakirjandus veel vinti peale keerab, rääkides olukorlast halvemini, kui see tegelikult on, on positsioon veelgi kehvem, sest võimalikud tehingupartnerid ju ei tea, et tegemist on liialdusega. Olgu siinkohal märgitud, et komisjoni istungil ei olnud juttu ei pankrotist ega ka 60 miljoni euro vajadusest.

On kahetsusväärne, et löögi alla on sattunud nõukogu esimees Erkki Raasuke, kes meile ees seisvatest võimalikest valikutest rääkis. Temal ei olnud võimalik keelduda meile seda infot andmast. Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse kohaselt võib parlamendi komisjon kutsuda endale aru andma riigiasutuste esin-

dajaid ja muid isikuid. Kuna oli teada, et tegemist on tundliku infoga, siis sai see esitatud ainult tingimusel, et komisjoni liikmed lubavad sellest vaikida. Seega on info ajakirjandusse jõudmise eest vastutav majanduskomisjon ja mina kui majanduskomisjoni esimees, kes ma palusin nõukogu esimehele meile selgitusi andma ja uskusin komisjoni liikmete lubadusi.

Arvasin, et koalitsioon ja opositsioon suudavad teha koostööd ja seada oma käitumises riigi huvid ettepoole muudest huvidest. Kas siis on õigus neil, kes ütlevad, et poliitikutele ei saagi midagi usaldada? Kas tõesti on parem, kui otsuseid teeb võimalikult kitsas ring inimesi?

Kuigi sellest ei ole kasu riigile kuuluvale äriühingule ning see ei tee olematuks juhtunut, palun siinkohal majanduskomisjoni nimel vabandust riigile kuuluvalt lennufirmalt ja Erkki Raasukeselt. ●

PRAEGU inimlikuks peetavad töötingimused on streikimise vil

Streik: kas tõesti viimane võimalus?

Epp Kallaste

Eesti rakendusuuringute keskuse CentAR juht

Streik on töökatkestus, saavutamaks tööandjalt järeleandmisi seaduslikes tööalastes nõudmistest. Streiki eristab teistest protestidest, meeleavaldustest, ülestõusudest ja muudest aktsioonidest see, et tegemist on tööalaste nõudmistega. Seaduslikud nõudmised on seega tööalased nõudmised, mitte muud nõudmised ning nende puhul peab olema eelnevalt riikliku lepita juures püütud kokkuleppele jõuda.

Streikide ajalugu on üsna kirju ning nõudmised on aja jooksul muutunud. Võtame näitena 1867. aastal Chicagos toimunud töötajate streigi, millega töötajad nõudsid kaheksatunniste tööpäeva- de kehtestamist. Tegemist oli kolm aastat varem tekkinud tööliikumise peamise nõudmisega, kuna 12–14-tunnised tööpäevad kuuel päeval nädalas olid väga kurnavad. Streik seiskas majandustegevuse linnas nädalaks.

Üle keskmise tingimused

Kui liikuda ajaloos edasi, siis lennunduse streigi eesmärgiks 1981. aastal USA-s oli juba 32-tunnise töönädala kehtestamine ja ametikohtade välja arvamine avalike teenistujate seast. Lennujuhtide streik 2010. aastal Hispaanias oli ajendatud sellest, et riigi üldise kokkuhoiupoliitika osana sooviti langetada lennujuhtide tasusid 40% võrra. Kui 40% kõlab küllaltki suure langusena, siis tasude absoluutmäärad aitavad ehk veidi paremini konteksti tabada – tegemist oli u 28 000-eurose kuupalga vähendamisega 16 000-le kuus.

On selge, et tänapäeval inimlikeks peetavad töötingimused on saanud realsuseks küllaltki olulisel määral tänu tööliikumisele ning nende

poolt korraldatud streikidele. Samal ajal on minimaalsed tingimused (mis tollal olidki töölisvõitluse sisuks) nüüdseks kehtestatud juba seadustega.

Praegu soovitakse enamasti streikidega seadustest veelgi paremaid tingimusi saavutada. Näiteks Eestis aktuaalse meditsiinitöötajate streigi aluseks olevast kollektiivlepingu projektist leiame muu hulgas järgmised sätted: 2013. aasta algusest arstide miinimumpalk 10 eurot, õdedel 6,6 eurot ja hoolustöötajatel 3,5 eurot tunnis (2011. aastal oli Eestis keskmine brutotunnipalk 5,04 eurot), põhipuhkus 35 päeva (seaduse kohaselt 28 päeva) ja staažist sõltuv lisapuhkus 1–4 päeva, seaduses ettenähtust kuu aega pikem töölepingu ülesütlemissel tähtaeg ja koondamise korral seaduses ettenähtust kuni kuutasu võrra suurem koondamishüvitis.

Loomulikult on töötajatel õigus püüelda üha paremate töötingimuste poole, kuid meil tuleb endale aru anda, et tänapäeva streikide eesmärgiks on väga harva „elaja-

Tuleb mõelda, kes töötingimuste täiendava paranemise kinni maksab.

Täpselt reeglite järgi töötamine võib tööandjale suure kahju põhjustada.

likest oludest” väljarabelemine. Kui sada aastat tagasi oli ka streigiga mitteseotud töötajatel põhjust olla streikijatega solidaarne (kõigi tingimused olid viletsad), siis tänapäeval tuleb üha enam mõelda ka selle peale, kes mingis konkreetse sektoris töötavate töötajate töötingimuste täiendava paranemise kinni maksab. Sektooraalsetel läbirääkimiste korral on pea alati vastuseks, et see ei tule mitte ettevõtja kasumi, vaid kõrgema hinna ja seega väljapool seda sektorit töötavate inimeste rahakoti arvel.

Seadusest sätestatud paremate tingimuste nõudmine ei ole siiski alati streigi eesmärgiks – on ka streike, milles nõutakse töötingimuste seaduse ja tänapäevaste nõuete-

ga kooskõlla viimist. Näiteks võib tuua Bulgaaria kaevurite streigi selle aasta algusest, kus üheks peamistest nõudmistest oli töötervishoiu ja -ohutuse parandamine. Väidetavalt pidavat kaevurid töötama 12-tunnistes vahetustes, pimedas ja märjas ilma kaitseriieteta.

Streigid võivad nii õnnestuda kui ka ebaõnnestuda. Näiteks ülaloodud Bulgaaria näite korral rahuldati oluline osa töötajate nõudmistest.

Massiline vallandamine

Lennunduse streik USA-s lõppes tollase presidendi Reagani poolt jõuliste sammudega, mille tulemusena vallandati paari päeva jooksul enam kui 11 000 lennukijuhti 13 000-st sellel ajal töötanuist ning neile kehtestati ka edaspidiseks keeld föderaalteenistuses töötamiseks.

Streigi kõrval kasutavad ametiühingud muidugi ka muid aktsioone enda nõudmistele saavutamiseks. Üheks neist on täpselt reeglite järgi töötamine. Kuna kõik reeglid ei ole kunagi kirja pandud, siis võib see päris suure kahju põhjustada. Praeguse streigi kontekstis on toetusena perearstide poolt välja käidud täpselt haigekassa lepingule vastav töötamine (arstid neli tundi ja pereõed kolm tundi ning igasugusest ületunnitööst loobumine).

Ekstreemsemaks näiteks on viimasel ajal Prantsusmaal harastatav juhtide pantvangi võtmine. Hiljutine näide oli selle aasta märtsist, kus ühe muusika- ja filmipoekeeti ametiühingu liikmed võtsid vangi ühe juhtidest, kuna palgaläbirääkimised ei liikunud paigast. Juhtkonna pakutav 15-eurone palgatõus neile, kes teenivad vähem kui 1500 eurot, ei olnud rahuldav lahendus. Politsei sekkumisel lasti juht seitsme tunni pärast vabaks.

Kokkuvõttes tuleb tunnistada, et on väga eripalgelisi streike. Tavakodanikul ei tasu neist kõiki pimesi toetada, sest need võivad sisaldada nõudmisi, millest tavaline töötaja võib vaid unistada ning kummalisel kombel tuleb nendel samadel tavalistel töötajatel sageli nende nõudmistele täitmisega seotud kulud ka kinni maksta. Kui aga tegu on õige asjaga, siis on töötajate solidaarsus jätkuvalt jõud, millega tulemusi saavutada. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

Ajateenijaid hinnatakse kasutuskõlbmatu testi järgi

Kaitsevägi

Test ei näita teadlaste sõnul midagi, kuid seda kasutatakse edasi, sest alternatiivi polevat.

Risto Vesikioja
uudised@ep.lee

Kaitseressursside amet (KRA) on juba aastaid kasutanud kutsealuste ajateenistuskoha määramiseks psühholoogilist testi, mille ebaefektiivsusele on tähelepanu juhtinud nii Tartu ülikooli kui ka kaitseväge enda juhtiv psühholoogiateadlane. Sealjuures kulutab amet aastas testimiseks ligikaudu 21 000 eurot.

Asi sai alguse 2006. aastal, kui toonane kaitseminister Jürgen Ligi kinnitas määruse, mille kohaselt loobuti kutsealuste füüsilistest katsetest ja võeti psühholoogilise testi tegemise aluseks nn Thomas-meetod. Kuigi see on kasutusel seniajani, on 2009. aastal Tartu ülikooli teadlaste Kenn Konstabeli, Jaak Alliku ja kaitseväge ühendatud õppeasutuste (KVÜÖA) teaduri Merle Parmaku tehtud valiidsusuuringu tulemuste järgi meetod oma eesmärkide täitmisel kasutuskõlbmatu.

Kaitseväge ühendatud õppeasutuste teadur Merle Parmak kinnitas, et selle meetodi kasu-

Praegu kasutatav meetod ajateenijate võimekuse hindamiseks ei sobi.

Foto: Marko Jakobi

tamine kutsealuste potentsiaali usaldusväärseks hindamiseks ei ole tõepoolest põhjendatud.

Paremat polegi?

Parmaku sõnul edastati toona uuringu tulemused kaitseministri, kaitseväge juhataja, KVÜÖA ülemale ja Thomas-meetodi Eestisse toojale.

Oma uuringus heidavad teadlased ametile muu hulgas ette, et meetodit kasutades ei saa ajateenistusse värvatud noormeeste ennustatavat sobivust näiteks jaoülemale

või autojuhi ametikohale usaldusväärseks hinnata.

Hoolimata teadlaste kriitikast kasutab aga KRA testi siiani ja ameti avalike suhete nõuniku Marke Teppori kinnituse jätkatakse samamoodi ka edaspidi. „Alternatiivsed testimissüsteemid seni nendele nõuetele vastanud ei ole. Puuduseks on eelkõige testimise protseduurile kuluv aeg, mis ei võimalda testimisele vahetult järgnevat teenistusse kutsumise otsuse tegemist, või nõudmised tehnilistele vahendite-

le, mis nõuavad statsionaarseid ruume kõikides arstlike komisjonide toimumispaikades. Kasutatava testi vahetamine oleks mõttekas, kui see ei nõua ajateenistusse kutsumise korralduse muutmist ning on kasutatavast oluliselt parema ennustusvõime ja väiksemate kuludega,” leiab Teppor. Praegu on kaitseressursside ameti eelarves jooksva aastal testimiskuludeks arvestatud 21 000 eurot, sealjuures kulu ühele inimesele on 4,9 eurot koos käibemaksuga. ●

rooli või ületas kiirust,” arutles Miilits. Tema sõnul võiks olla maanteeametis rühm inimesi, kes otsustavad, millised tingimused peaks juht täitma, et load tagasi saada.

„Eeskuju tasub võtta Saksamaa süsteemsest lähenemisest, kus antakse rikkujale võimalus paraneda. Teisalt on võimalus alkohoolikutelt või narkosõltlastelt võtta load ära eluks ajaks. Eestis saavad ka alkohoolikud hiljemalt kahe aasta-ga loa tagasi,” rääkis Miilits. ●

Kristi Helme

Poliitretoorika: Tallinna, Eesti ja Valgevene võrdlus

Analüüs

Lauri Tankler
reporter

Edgar Savisaare laupäevane avaldus annab järgmise aasta valimiskampaania jaoks võimsa retoorilise kujundi.

Enne järgmise aasta oktoobrikuiseid valimisi hakkate kuulma kahelt erinevalt poolt tõenäoliselt ühte ja sama tsitaati argumenteerimaks, miks just üks või teine erakond vääriks teie häält. See tsitaat või õigemini parafraseering on järgmine: „Edgar Savisaar ütles, et ta tahab Eestiga teha sama, mida Keskerakond on teinud Tallinnaga.”

Kuid otsene tsitaat Keskerakonna laupäevaselt volikogu istungilt on hoopiski selline: „Nemad tahavad teha Tallinnaga seda, mida nad on teinud Eestiga, meie vastupidi tahame Eestiga teha sama, mida oleme teinud Tallinnaga.” „Nemad” on selles kontekstis Toompeal võimul olevad Reformierakond ning Isamaa ja Res Publica Liit (IRL), „meie” aga Keskerakond Edgar Savisaare isikus.

Kusjuures seesama argument võib tähendada ühele osale valijatest Keskerakonna-poolset meelsust ja teistele pigem ebameeldivat viisi, kuidas asju ajada.

Ja kuigi Keskerakonna juht Savisaar pani sinna juurde veel konteksti („Nemad kaotavad bussiliinid, meie teeme tasuta ühistranspordi; meie remondime koole, nemad panevad koolid kinni; meie maksame eakatele täiendavat pensionilisa, nemad ei too enam isegi pensione tasuta koju”), pole see enam oluline.

Tallinna valitsemist on mujal Eestis enamjaolt negatiivses valguses kajastatud, üks-

Edgar Savisaar

kõik kui palju näiteks Viljandi valija realselt teab pealinna liikluskorraldusest bussiradade ajastul. See aga tekitab ka vastureaktsiooni – ehk ka osa Viljandi elanikke tahaks tasuta bussiga sõita ja tunneb nostalgiat varem lahus olnud kolme gümnaasiumi järele (mis sellest aastast tegutseb riigigümnaasiumina).

Teene Lukašenkale

Seevastu Tallinna valijatele pehmendas Savisaare avalduse ära hoopiski IRL-i esimees Urmas Reinsalu, kes võrdles pealinna juhtimist Valgevene diktaatori Aljaksandr Lukašenka režiimiga. „Kui Edgar Savisaar rakendaks Eesti riigis samasugust poliitikat, nagu ta on Tallinnas praktiseerinud, hakataks Eesti riiki üles ehitama Valgevene stiilis,” vastas ta Savisaare avaldusele.

Ja ega siingi ole tegelikult kohta kontekstile („Sarnaselt Tallinnaga looks Savisaar üleriigilise propagandateleviisooni ja riiklikud ajalehed, asutaks oma politsei, tasulilistaks õiguskaitseasutused,” lisas Reinsalu). Mõneti võib öelda, et selle avaldusega tegi IRL-i juht kõige suurema teene hoopiski Lukašenkale – võrdsustades elu Tallinnas eluga Valgevenes ei tohiks ju viimasel väga midagi viga olla. On ju seetõttu Reinsalu ise nii-öelda Valgevene kodanik. ●

Miilits: paadunud alkohoolik tuleks jätta igaveseks lubadeta

Liiklus

Joobnult juhtimisega vahele jäänud inimeste distsiplineerimiseks mõeldud alkoholukud on juba üle kümne aasta kasutusel Rootsis, Soomes, Belgias ja Hollandis. 2013. aasta maikuust plaanib seda teed minna ka Sak-

samaa, seejuures on seal paadunud alkosõltlastelt võimalik ka igaveseks luba ära võtta. Politsei- ja piirivalveameti peadirektori asetäitja korrakaitse alal Tarmo Miilits ütles, et Saksamaa süsteemsest ja teaduspõhisest lähenemisest tasub eeskujult võtta ja Eestis oleks lausa hädavajalik luua süs-

teem, kus raske liiklusrikkumise-ga vahele jäänud isikud käiksid kohustuslikul koolitusel. „Täna tegeletakse Eestis eelkõige karistamisega, kasvatusmeetodite osas on meil kõvasti arenguruumi. Rikkujad saadakse kätte, ei tegeleta probleemi algallikaga – miks inimene istus joobes auto-

CABARET

MUUSIKAL

Libreto John Van Druteni näidendi ja Christopher Isherwoodi jutustuste ainetel

JOE MASTEROFF JOHN KANDER / FRED EBB

Peaosas

TATJANA MIHHAILOVA või GERLI PADAR

ESIETENDUSED

20. oktoobril Vanemuise suures majas

27. oktoobril Nokia Kontserdimajas

vanemuine.ee

Hooaja peasponsor

Arstitudeng Anna Maria Punab uurib hormooni, mis võib olla seotud viljatusega. Foto: Hendrik Osula

Noor talent, kelle suur soov on teha positiivset teadust

Teadus

Anna Maria Punab saavutas Euroopa noorteadlaste konkursil pronksi ja otsib ravi viljatusele.

Anna-Liisa Villmann
anna-liisa.villmann@epl.ee

Psühholoogia hakkas Anna Mariat köitma keskkoolis, kus ta õppis seda valikainena. „Sattusin lugema ühte Martin Seligmani populaarteaduslikku raamatut. Ameerika psühholoogide assotsiatsiooni juhiks saamisel otsustas Seligman, et tema fookus on positiivne psühholoogia. Nõnda jõudsin minagi õnnelikkuse uurimiseni,” lausus Punab.

Punab selgitas, et psühholoogias on ajalooliselt kolm aspekti: vaimsete häirete ravi, talendi uurimine ning see, kuidas tavaliste inimeste elu paremaks teha. „Pigem uuritakse neid, kellel läheb väga hästi või halvasti. Tähelepanuta on inimesed, kellel läheb keskmiselt, aga võiks palju paremini minna. Positiivne psühholoogia lahkabki positiivseid kogemusi nagu õnnelikkus või eluga rahulolu. See keskendub neile, kes muidu jäävad fookusest välja,” rääkis ta.

Uitmõte tabas Anna Mariat 11. klassi lõpus. Ta leidis juhendaja, koostas küsimustikud ja hüpoteesid. Seejärel jäi projekt pooleks aastaks ootele. „Alguses mõtlesin, et teen seda lihtsalt niisama. See oli rohkem minu enda jaoks ega olnud üldse kooliga seotud. Aga kuna ma selle niikui nii ära tegin, siis kaitsesin seda keskkooli lõputööna,” selgitas Punab.

Tema juhendaja soovitas

töö saata kooliõpilaste teadustööde riiklikule konkursile, mille Punab läbis teise koha ja 800 euro võrra rikkamana. Konkursikomisjoni otsusega esindas ta Eestit septembris Euroopa Liidu noorte teadlaste konkursil Bratislavas. Seekord tõi ta koju kolmanda koha ja 3500-eurose preemia.

Auhinnalist kohta Anna Maria ei oodanud. „Sotsiaalteadused olid väga vähe esindatud, vaid viie tööga. Seal oli ikka väga kõva tase, kokku 37

Arstid peavad ka psühholoogias kodus olema, et oma patsiente mõista.

riigi 83 projekti programmeerimisest ravimiteaduseni. Näiteks üks Soome tüdruk uuris, mil määral mõjutab mürareostus kiirteedel seda, kuidas öökulid oma saaki kuulevad. Selgus, et umbes kilomeetri raadiuses on müra nii kõrge, et see tõesti häirib öökullide jahipidamist,” meenutas neiu.

Tahab Eestisse jääda

Esimene asi, mida võib Anna Maria sõnul päriselt teaduseks nimetada, oligi õnnelikkuse uurimine. 12. klassis käis ta paar korda nädalas Tartu ülikooli laboris abiks, uuris mitu kuud pärimi ja mõtles, kas tahab õppida psühholoogiat, biomeditsiini või arstiks. Lõpuks otsustas valge kitli kasuks.

Siiski näeb Anna Maria end tulevikus sellise arstina, kes tegeleb patsientide ravimise kõrval ka teadustööga. „Kui hästi objektiivselt vaadata, siis see on hea elukutse, sest arste on väga vaja. Tahan teha midagi sellist,

millest praktiliselt kasu on ja kus ma näen tulemust. Minu jaoks on alati olnud huvitav teadus ja just see bioloogia osa, mis inimesega tegeleb. Lisaks peavad arstid ka psühholoogias kodus olema, et oma patsiente mõista,” lausus Punab.

Praegu rabab ta mitmel rindel. Psühholoogia kohta loeb edasi, aga uurimistööd niipea ei tee. Muu õppetöö kõrval alustas ta eelmisel sügisel uue laboriprojektiga. „Uurin ühte hormooni. Otsime seoseid erinevate terviseprobleemidega, näiteks viljatusega. Jään päris tükiks ajaks sellega tegelema,” ütles Punab.

Arstitudengist talent lubab kodust ära käia, aga lõpuks tagasi tulla. „Tahan välismaal õppida, aga Eestiga seotuks jääda. Residentuur välismaal on kasulik, et mingit teist perspektiivi saada. Aga ma ei mõista ka neid hukka, kes otsustavad välismaale minna,” nentis Punab. ●

UURING

Õnnelikud on edukamad

Anna Maria uuris enam kui kaheksa 11. klassi õpilase õnnelikkuse, autonoomia, sotsiaalse toe ja õppeedukuse seoseid. Tema uurimistööst selgus, et vaid head hinded ei tee ühtegi õpilast õnnelikuks. Need õpilased aga, kelle elus on rohkem tuge pakkuvaid isikuid, on õnnelikumad ja saavad kokkuvõttes paremaid hindeid. Keskmise hinde juures oli eriti oluline sõprade tugi. Lähedased suhted vanematega mõjutasid lemmikainete hinnet.

Inimesed • Võim

Taksojuhi tapnud viljandlased olid ebaõnnestunud autovargad

Kohus

2011. aasta aprillis taksojuhi tapnud Karanetsil ja Kabanovil läks algusest peale kõik valesti.

Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@epl.ee

„Viktor tahtis sõita Hollandisse – kullapoodi röövima,” sõnas üks Viljandi noormeestest eelmise aasta kevadel Viljandi lähedal taksojuhi tapnud Andrei Karanetsi ja Viktor Kabanovi kohta. Veretööle eelnenud nädala jooksul üritasid mehed varastada kahte pargitud autot, kuid jäid sellega hätta. Tõeliste hädavarrestena tõestasid mehed end ka mõrvale järgnenud põgenemise ajal.

„Istusime kahekesi minu autos, kui bussijaama poolt tulid kaks noormeest. Jüri läks ja avas auto ukseid ja siis istusid mõlemad noormeest autodisse,” meenutas tapetud taksojuhi kolleeg. „Auto hakkas sõitma, sõitis parklast välja foorini ja siis tundus, et Jüri proovis kiirendada, et jõuda foori alt läbi, aga süttis punane tuli ja ta tegi järsu pidurduse. Foori alt pööras Jüri auto vasakule piki Tallinna tänavat ja rohkem ma Jürit taksoga ei näinud.”

Keskmiselt purjus

Kaks taksoisse istunud noormeest olid Karanets ja Kabanov, kes olid enne taksole minekut Viljandis koos teismeliste neidude ja sõpradega õhtu otsa joonud. „Nad olid keskmiselt purjus,” arvas üks nende sõpradest.

Nädal enne mõrva olid mehed üritanud varastada Audi 80-t ja enne takso võtmist ka Volkswagen Passatit. Kummagagi nad hakkama ei saanud, sest autoakna lõhkumise järel ei suutnud nad autot käivitada. Nii otsustasidki nad auto võtta koos juhiga. Mehed sõitsid taksoga mõlema vanematekodust läbi ja Kabanovi kodutalu hoovis heitis tagapingil olnud Karanets taksojuhi kõri ümber nõori ning Kabanov lõi omakorda telliskivi. Taksojuhile ei antud enesekaitseks võimalustki. Ometi ei tapnud taksojuhti telliskivilöögid, vaid oimetu juhi tiiki viskamine.

„23 paiku lasi Andrei uksekella, naine läks ust avama. Andrei võttis käigupealt külmikust süüa, võttis kaasa paki viinereid ja läks oma tuppa,” meenutas Andrei Karanetsi isa kohtus. „Andrei pani selga soojema jope, võttis passi.”

Karanets ja Kabanov kinkisid politseile piisavalt vihjeid, et kuriteo süüdlaste leidmisel uurimisorganitel erilisi raskusi ei tekkinud. Esmalt käisid nad tanklas autot tankimas, kuid jätsid selle eest maksamata, mistõttu esitas tankla turvavideo, kuhu mehed peale jäid, politseisse. Lisaks tundis Karanetsi ära teine taksojuht ning Karanets saatis enda tuttavatele sõnumeid, kus teatas, et lahkub Eestist.

Sõidavad üle piiri

„Mingil ajal öösel helistas Andrei mulle ja ütles, et ta on koos Viktoriga ja et nad käisid autosse kütust tankimas, jätsid raha maksmata ning nüüd sõidavad üle piiri,” tunnistas mõrvapäeval koos kurjategijatega pidutsenud neiu. „Pärast saatis Andrei mulle sõnumi, vabandas, et ta niimoodi ära läks ja nad ei jõua enam Eestis olla ja lähevad kuhugi Euroopasse.”

See info jõudis politseile juba järgmisel päeval ning meeste leidmiseks anti välja rahvusvaheline vahistuskäsk. Mehed ei jõudnud kaugele, sest tõeliste äpardujatena vedas neid õnn taas alt, sest taksojuhilt röövitud Škoda Superbiga sõitsid mehed vastu kändu või äärekivi, mis lõhkus autol radiaatori. Cottbusis uut autot otsides üritasid nad varastada BMW-d ja sellega edasi liikuda, kuid

Põhjendust, miks nad taksojuhti ründasid, Andrei Karanets öelda ei osanudki.

Viktor Kabanov mõisteti kuriteo eest vanggi 17 ja Andrei Karanets 15 aastaks.

nagu Viljandis ei saanud nad ka seekord autot käima. Süüteluku kallal pusinud Kabanovi tabas Saksamaa politsei ja päev hiljem Škoda juurest ka Karanetsi.

Saksamaa politseis asus Kabanov pihta tõeliste muinasjuttudega, kuidas ta leidis taksojuhi auto Köleri pargist lahtiselt ja kuna autos olid võtmed, siis otsustas auto endale võtta. Kabanov väitis esialgu, et sõitis üksinda ja temaga oli kaasas ainult keegi hääletanud poolakas. „Tahtsin sõita Prantsusmaale, kriminaalsetele venelastele külla,” väitis Kabanov esialgu. Peale autovarguse ta midagi üles ei tunnistanud.

Hiljem tabatud Karanets asus aga kohe politseiga koostööle ning tunnistas toimunu üles. Põhjendust, et miks nad taksojuhti ründasid, Karanets öelda ei suutnudki. Karanets väitis, et kuna ta kannatab paa-

Vaata videot digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Nutitelefonil omanikud, vaadake videot

nikahäirete all, siis tarbis ta tugevaid rahusteid, mis alkoholiga koosmõjus muutis ta ettearvamatuks. Karanets väitis, et tüli taksojuhiga algatas Kabanov ja tema sattus lihtsalt paanikasse.

Kabanov ei tunnistanud end süüdi ka Eestis, vaid leidis, et Karanets valetab tema

peale. „Täiega,” ütles ta tunnustuses.

Ometi andis Karanetsi tunnustus piisavalt tõendust, et Kabanov oli tapmisega seotud. Ka Kabanovi kaitsja üritused tembeldata tunnistajaid ebasaldusväärseteks ei kannud vilja. Kabanov mõisteti vanggi 17 ja Karanets 15 aastaks. ●

VASTUKAJA

Delfile viidates kuulutati istung kinniseks

Viljandi maakohus peetud istungid käisid suletud uste taga, kuid kohtutoimik paljastab, et mis sellise otsuseni viis. „Kabanovi kohtu alla andmine on Delfi kommentaarides leidnud elavat vastukaja, kuid mitte positiivses mõttes. Kaitsjana olen jõudnud arusaamisele, et võimalik omakohus võib ohustada nii Kabanovi kui Karanetsi elu,” esitas kohtule taotluse Kabanovi kaitsja. „Puudub iga sugune mõistlik põhjendus, miks peaks ignoreerima Delfi kommentaarides ähvardusi kohtualuste suhtes, need tähelepanuta jätma.”

Advokaat esitas ka mõned näited. „Taksojuht oli tihedates sidemetes nn. allmaailmaga ja need kutid, kes seda tegid, lüüakse vanglas maha,” väitis üks probleemne kommentaar. Teised võrdlemisi sarnaste kirjavigadega kirjutatud kommentaarid kutsusid „jobusi ära koristama” või „tiigi äärde viima”.

Prokurör tunnistas, et on ka ise neid kommentaare lugenud ning sellele lisaks võib paanikahäire all kannatav Karanets olla kohtusaalis teiste inimeste ees liiga ebasabiilne. „Seda, kuidas publik reageerib saalis, ei oska keegi ette näha. See võib tekitada hirmu ja mõjutada ka Karanetsi ütluste andmist. Palun kohtul võimalust kaaluda istung kinniseks kuulutada,” taotles prokurör.

- 1- Andrei Karanets (vasakul) näitab Viljandis, kuidas ta autot ärandada püüdes selle küljeakna lõhkus. Kurjategijad ei suutnud aga autot pärast akna lõhkumist käivitada.**
- 2- Karanets näitab politseiametniku külge aheldatuna kohta, kus ta taksojuhi kähistas.**
- 3- Taksojuhi kähistamist imiteerides ütles Karanets, et talle meenus see, kuidas taksojuht oli kunagi talle otsa sõitnud.**

Fotod: ekraanitõmmised politseivideost

Täna Delfis:
täielik ülevaade
arstide streigist

Munaraku saamine kunstlikuks viljastamiseks (pildil) sundusega on kuritegu. Foto: Reuters/Scanpix

Munarakudoonori värbamine on tihti lausa kuritegelik

Seaduse tõlgendus

Kas reklaamis raha eest doonoriks kutsumine on seaduse mõttes kallutamise?

Kadri Ibrus

kadri.ibrus@epl.ee

Juba 2005. aastal võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni, millega mõisteti hukka äri inimese munarakkudega. See oli otsene reaktsioon Ida-Euroopa noorte naiste ekspluateerimisele.

Vahetult enne seda pandi kinni üks Rumeenia kliinik, mis oli spetsialiseerunud Euroopa Liidu kodanikele munarakkude vahendamisele suure tasu eest ja mille tegevust peeti noorte vaesust kogevate naiste ärakasutamiseks. Resolutsioonis märgitakse, et „munarakkude võtmine kujutab naiste elule ja tervisele suurt meditsiinilist riski”. Ja tuuakse esile kurja juur: üha rohkem annetama õhutab just see, et paljud naised kogevad sügavat vaesust ja neile on see summa, mis munarakkude eest pakutakse, väga suur.

Nõudlus kasvab

Nüüd aga, kui osas riikides laieneb kommertsliku asendusomaduse äri üha rohkem, kasvab ka nõudlus valgenahaliste munarakudoonorite järele. Hiljuti reklaamis oma internetilehel Eesti naistest munarakudoonoreid ka rahvusvaheline firma New Life Nordic.

Sellest kevadest kehtivad Eesti karistusseadustikus uued pügalad, millega on keelatud doonorlusele sundimine ja kallutamine ning inimese haavatava seisukorra ärakasutamine. Mis aga on täpselt doonorlusele kallutamine? Eestis kohutapraktika seni puudub.

Ent ühes venekeelses Ida-Virumaa internetiportaalis on kuulutus, kus pakutakse munarakudoonorile 640 eurot. Palusime ühel vene keelt emakeelena kõneleval noorel naisel kuulutusel olnud numbril helistada. Telefonile vastanud mees selgitas, et tema vahendab naisi oma korda viljatusravikliinikutele.

Selgus, et kuulutuse taga on Narva mees Eduard Kostin, kes peab ka portaali medtours.ee ja tegeleb Venemaa kodanike vahendamisega Eesti raviausutusse. Kostin ütles Eesti Pä-

esmast vastuvõttu ja konsulteerimist arstiga ise loobunud, mõned pole sobinud,” ütles Sõritsa ja kinnitas, et naised ei hakka doonoriks raha pärast, vaid soovist teisi aidata. Kui küsisime, kui palju tasub kliinik Kostinile vahenduse eest, vastas Sõritsa, et „kahe asutuse omavahelistes koostöölepingutes sisalduv informatsioon on konfidentsiaalne”.

Oma internetilehel kutsub erakliinik samuti munarakudoonoriks hakkama ja pakub hüvitiseks 640 eurot. Sõritsa sõnul on kliinikul praegu 22 doonorit.

Samas linnas asuvas TÜ naistekliinikus, kus tehakse samu protseduure, puudub aga näiteks igasugune reklaamitöö. Pärimise peale saame teada, et doonor saab nende kaudu hüvitiseks 350 eurot. „Aastas toimub ehk kümme-kond doonori munarakkudega kunstlikku viljastamist, neist osa sugulaste vahel,” selgitas naistekliiniku direktor Aivar Ehrenberg. •

Munarakkude võtmine kujutab naiste elule ja tervisele suurt meditsiinilist riski.

valchele, et naiste käest ta ise tasu ei saa. „See on abi, mitte äri,” kinnitas ta.

Tartus asuva erakliiniku Elite arendusjuht Kristina Sõritsa selgitas, et Kostin on neile suutnud leida vaid paar doonorit. „Kandidaate on küll olnud rohkem, kuid mõned on pärast

KOMMENTAAR

Ärakasutamine on kuritegu

Steven-Hristo Evestus

riigiprokurör

Eesti Vabariigi karistusseadustikus on alates 14.04.2012 muutunud mõned kuriteokoosseisud laiemaks sellistel juhtudel reageerimiseks, näiteks on meil nüüd paragrahvid nagu doonorlusele sundimine ja doonorlusele kallutamine. Samuti oleks mõningatel juhtudel võimalik kohaldada inimkaubanduse paragrahvi. Leian, et sellised teod võivad olla sõltuvalt olukor-

rast toime pandud näiteks pettusega, teisest isikust sõltuvuse, abitu seisundi või haavatava seisundi ärakasutamisega. Loomulikult nõuab see kõik ka eraldi tõendamist. Samuti on karistusseadustikus kriminaliseeritud ebaseaduslik asendusemadus.

Kui tegu pannakse toime Eesti kodaniku vastu või Eesti kodaniku poolt välismaal, kohandub samuti Eesti karistusõigus, kui seal riigis on selline tegu karistatav või kui seal ei kehti ükski karistusõigus.

Raha • Elamused

AFGANISTANIS ON LANGENUD JUBA 2000 AMEERIKLAST

Üks USA sõdur ja ameeriklastest eraturvamees said koos kolme Afganistani sõduriga Wardaki provintsis sel laupäeval surma, kui väidetavalt üks Afganistani sõdur nende pihta ootamatult tule avas. Sellega kerksid USA relvajõudude kaotused seal 11 aastat kestnud terrorismivastases sõjas üle 2000 hukkununi, vahendas BBC. Haavata on saanud 17 644 ameeriklast.

Lisaks on Afganistanis elu kaotanud 1066 liitlasriikide sõdurit, sh 433 britti, üle 10 000 Afganistani valitsusvägede sõduri ja teadmata hulk Talibani võitlejaid. **EPL**

JAAPANI PÕLENGUL ON RASKED TAGAJÄRJED

Laupäeval põles Jaapanis keemiatehas, mille kustutamisel sai üks tuletõrjuja surma. Jaapani ajalehe Sankei Shimbun andmetel võib põleng süvendada ühekordselt kasutatavate polümeer-

vaipade ja muu taolise kauba defitsiiti maailmas. Nippon Shokubaile kuulunud tehas tootis nendest viendiku ja oli just valmistunud toodangu suurendamiseks. **Helsingin Sanomat**

Gruusia valik – senine võim või sõprus Moskvaga

Telegramm

Dannar Leitmaa
Tbilisi

Opositsioon tõi tänavaile tuhandeid Saakašvili-vastaseid meeleavaldajaid, aga ega nende liidrit Ivanišvilitki väga usaldada.

Joovastunud grusiin lööb mõodujatele patsu ja hõiskab: ei number viiele ja president Mihheil Saakašvilile! Opositsioonijuhtide lubadus tuua laupäeval Tbilisi tänavatele sadu tuhandeid meeleavaldajaid paistis pealinna keskvaljakut ja sealt hargnevaid tänavaid vaadates olevat täidetud. Siniste lippude ja arvuga 41 varustatud inimesed avaldasid toetust Gruusia muutustele.

Opositsiooni kõige tugevam rühmitus Gruusia Unistus kannab valimistel 41. numbrit ja koosneb õigupoolest

lest väga kirjust seltskonnast, kuid kõige rohkem räägitakse selle valimisliidu esinumbri Bidzina Ivanišvilist. Ta on lubanud valimiste järel siluda suhteid Venemaaga ja avada sealsed turud Gruusia kaupadele. Seejuures on ta ka otse välja öelnud, et valimiste käigus peaks vältitama Venemaa riigipea Vladimir Putini kritiseerimist, sest tema kui tulevane riigijuht tahab Putiniga läbirääkimistele minna.

Rahvast jagus paari kilomeetri kaugusele ja sõnumi

kodele ja lähedal kasvavate puude otsa, et saada paremat ülevaadet.

Avamine avamise järel

Pealinnas pigem kaotajaks jääv Saakašvili on viimaste nädalate jooksul muudkui avanud ja avanud. Khuthaisi lennujaama renoveeriti alates eelmisest aastast, aga avamistseremoonia toimus 27. septembril, samamoodi pidulikult avati uhiuus parlamendihooned Khuthaisis ja ka mitmed ehitised pealinnas. Ometi

on ka nende ehitiste puhul kohalikel Saakašvilile etteheiteid, sest ehitajateks võeti pahatihti Hiina võõrtöölised, kes olid valmis tegema pikki tööpäevi ja küsisid vähem raha.

„Ei Saakašvilile,” vastab verise number viiega plakatit kandev vastaspool. „Inimesed lähivad meilt Venemaale, sest seal on tööd ja paremad palgad,” kujutasid mitmed Eesti

Sõnumi edastamiseks oli iga paarisaja meetri peale üles pandud telekraanid.

edastamiseks oli iga paarisaja meetri peale üles pandud telekraanid, et kanda üle inimesi triiki täis keskvaljakul toimuvat. Üritusest osavõtjad ronisid ümbritsevate majade rõdudele, bussioote-

-1- Valimiste eel olid tänavad meeleavaldajaid täis. **-2-** Selleks, et sõnum iga tänaval olijani jõuaks, olid vid meetri taha.

Egiptlane: Mubarak-i järgne Egiptus on senisest parem koht

Intervjuu

Heiki Suurkask
heiki.suurkask@ep.ee

Eestlannaga abielus olev egiptlane Mohamed Ellassal ütleb, et muutus paremuse poole võtab Egiptuses veel aega.

●● Kas te võiks võrrelda Egiptust president Hosni Mubarak-i ajal ja nüüd?

Peamine muutus on toimunud sõnavabaduse levikus ja

vabadustega üldiselt. Enamasti paremuse suunas, kuigi on olnud ka negatiivseid vastulööke. Demokraatlik elustiil, mida egiptlased nõudsid, peaks need ära siluma. On veel vara öelda, kas muutused on olnud sellised, mida lootsin. Ühiskonda, mis on olnud enam kui 30 aastat diktaatorliku valitsemise all, on raske muuta paremaks paari aastaga, võib arvata, et isegi kümnest aastast jääb väheks.

●● Kas araabia kevad tegi muslimimaailmast parema koha? Araabia kevad muutis selgelt araabiakeelset maailma,

kuid tuleb aru saada, et muslimite maailm on tunduvalt laiem nähtus. Muslimid elavad ka Indoneesias, Malaisias, Pakistanis, Indias, Senegalis ja mujal Aafrikas, ka Euroopas ja Ameerikaski. Kõik araablased pole muslimid ja kõik muslimid pole araablased.

Araabia maailmas ei ole veel võimalik öelda, et tavalise inimese elu oleks muutunud paremaks või paremini organiseerituks, kuna aega on olnud vähe. Kuid kui inimesed harjuvad rohkem vabadusi kasutama, ja saavad aru, et ühe inimese vaba-

dus lõpeb seal, kus teise oma algab, ja inimesed ise tahavad neid muutusi, siis võime öelda, et revolutsioonid on loonud parema koha, kus elada.

Kuigi al-Qaidat juhib egiptlane, nähakse seda isikut siin pigem klounina.

●● Lääs kardab vahel, et araabia kevad toob võimule selliseid jõude nagu al-Qaida. Kas teie kardate terrorismi tugev-

nemist. Al-Qaida liidriks on ju praegu egiptlane (Ayman al-Zawahiri), kas tal on ka palju toetajaid Egiptuses?

Ma arvan, et lääs ei peaks kartma, sest al-Qaida ei ole osa Egiptusest. Kuigi al-Qaidat juhib egiptlane, nähakse seda isikut siin pigem klounina. Paljud küll tunnevad talle kaasa, sest ameeriklased tegid temast tööriista Nõukogude Liidu vastases võitluses, kuid seejärel pöördusid tema vastu. Al-Zawahirit peetakse Egiptuses pigem ameeriklaste ebaõnnestunud mänguasjaks. Ma ei usu, et terrorism hakkaks levima, tegelikult arvan ma lausa, et terrorism hakkab alla käima, sest inimesed hakkavad aru saama, et enda kuuldavaks tegemisel on muidki võimalusi kui end õhku lasta.

●● Kas egiptlased näevad läänemaailma kui islamimaailma

vaenlast või olete te ka läänest midagi head õppinud?

Lääs kui sõna katab niivõrd palju asju, niivõrd palju erinevaid inimesi ja erinevaid arvamusi islamist.

Ma olen näinud seda kõike läänes, aga samal ajal olen kuulnud ka väga erinevaid arvamusi Egiptuses sees. Rääkides heast, mida lääs on meile pakkunud, alustaks ma inimõigustest. Seadused on paremad ja neid viiakse paremini ellu, kuigi ka siin on veel palju ära teha.

Ma arvan, et meil on ees rohkem konflikte vaid juhul, kui ameeriklased ei loobu Iisraeli toetamisest palestiinlaste vastu, kui nad ei tee Iisraelist erandit oma võitluses tuumarelvade leviku vastu ja kui ameeriklased hakkavad rohkem Egiptuse sisesajadesse sekkuma. ●

SAKSAMAA TABAS KAKS VENE SPIOONI

Saksamaa esitas süüdistused valenimede all tegutsenud lõunaameeriklastest abielupaarile, kes oli Venemaa tellimisel üritanud pääseda ligi NATO ja Euroopa Liidu salajastele dokumenti-

dele. Aastail 2008–2011 olid nad teinud koostööd ka Vene spiooniga Hollandi välisministeeriumis. Vene välisluure oli paarile maksnud 100 000 eurot aastas. **EUObserver**

BANGLADESHIS PÕLETATI BUDISTLIK TEMPEL

USA prohvetifilmist raevunud ligemale 25 000 islamiusuline rahvass põletas üleile maha Bangladeshis Ramu linnas asuva budistliku templi, vahendas Spiegel. Väidetavalt olevat üks budist

pannud Facebooki koraani pilkava foto. Bangladeshis elanikest 90 protsenti on muslimid, 0,7 protsenti budistid. Hiiglaslik lamav Buddha kuju jäi põlengus küll terveks. **EPL**

ROOTSI SALADUSED

Rootsi justiitsminister Beatrice Ask salastas riigi kaitsepolitsei (säpo) jooksvad kuluandmed, pannes sellega piiri aktiivsele meediakajastusele asutuse raha kasutamiseks. **Delfi**

eoekraanid paigutatud iga paarisaja
Fotod: Dannar Leitmaa

Päevalehega suhelnud Tbilisi elanikud meie idanaabrit justkui maise paradiisina.

Forbesi miljardäride edetabelisse mahtuv Ivanišvili kogus enda rikkuse Venemaalt ning just suhted Venemaaga ja pikka aega kestnud vaenulike mahamatmine on tema suurimad lubadused.

Reaktsioone seinast sein

Inimeste reaktsioonid olid seinast sein, aga vaieldamatult emotsionaalsed.

„Ivanišvili müüb meid Venemaale maha,” leiavad Saakašvili pooldajad.

Isegi kui Saakašviliga rahul ei olda, ei usaldata Ivanišvilit täielikult. „Olgu Saakašvili, kes ta on, aga me teame, mida ta teeb. Ivanišvili puhul me seda veel ei tea,” tunnistab Tbilisi äärelinnas poodi pidav mees.

Saakašvili toetajate suurem kokkusaamine toimus päev enne sadu tuhandeid mobiiliseerinud opositsiooniüritust. Miiting peeti Eesti jalgpalli-

koondislase Vladimir Voskoboinikovi koduklubi Tbilisi Dinamo staadionil ja juba spordiväljaku mahutavuse tõttu jäi see üritus opositsioonile alla.

Kümmekonna päevaga Gruusiale ringi peale teinud Eesti Ekspressi ajakirjanik Raul Ranne sõnas, et väljaspool pealinna kasvab praeguse võimupartei toetus. Näiteks probleemsete Abhaasia ja Ossetia piiri lähistel mäletavad inimesed väga hästi, kui-

Gruusias toimuvad valimised on pooleldi isiku-, pooleldi parteivalimised.

das Venemaa käituda võib, ja seetõttu hoitakse Ivanišvili avalikult Venemaaga flirtivast hoiakust eemale.

Gruusia valimised on pooleldi isiku-, pooleldi parteivalimised.

Valikuvõimalusi on küm-

neid, kuid peale numbrit viis kandva Saakašvili partei Ühendatud Rahvusliku Liikumise ja 41 kandva Gruusia Unistuse jääb teistele ainult statisti roll.

Väiksematest parteidest on kõige tugevama positsiooniga kristlikud demokraadid, kes vähemalt eurooplasele paistavad silma omapäraste sümbolitega, mis meenutavad väga Natsi-Saksamaal kasutusel olnud kujundeid.

Kui nad aga peaksid saama parlamendis mõnedki kohad, võivad nad olla just kaalukeeleks võimusektris. Seejuures on kristlikud demokraadid siiani toetust avaldanud pigem võimuparteile.

Nädalavahetuse ürituste rahvarohkust ja emotsionaalsust nähes ei jäänud küsimust – ükskõik kumb pool esmaspäeva hilisõhtul võitjaks tuleb, tekitab see vastasleeris tõsi-seid proteste. **•**

Venemaa aitas Süürial Türgi lennuki alla lasta

Süüria

Piloodid visati merre tagasi alles pärast seda, kui Süüria luure oli nad üle kuulnud.

Heiki Suurkask

heiki.suurkask@epi.ee

22. juunil kadunuks jäänud Türgi hävitussõjaväe F-4 Phantom kahe piloodiga pardal tulistas Süüria õhujõud alla, kusjuures selle lähene- misest andis neile teada Tartusis asuv Venemaa mereväebaas. Piloodid piinati Süüria vanglas surnuks, avastas üle- araabiaalse levikuga telekanal al-Arabiya enda kätte jõudnud dokumente uurides.

Ankara ja Damaskuse allikad on siiani eriavamusel, kas lennuk oli rahvusvahelises või Süüria õhuruumis. Süüria president Bashar al-Assad oli juulis antud intervjuus ka väitnud, et lennuk tulistati alla tema tahte vastaselt, aga seni valitses arusaam, et piloodid olid allakukkumisel surma saanud.

Nüüd ilmnes just Assadi enda allkirja kandvast dokumendist, et piloodid kapten Gokhan Ertan ja leitnant Huseyin Aksoy saadi merest esialgu elusalt kätte ja neilt üritati ülekuulamisel välja presida infot Vaba Süüria Armee kohta. Türgi võimud leidsid küll hiljem surnukehad Vahe- mere põhjast üles, aga nagu ilmnes, heideti nad merre tagasi alles siis, kui Süüria luure-

teenistus oli mehi põhjalikult piinanud.

„Kaks Türgi pilooti sattusid Süüria õhujõudude luureteenituse kätte, kuna nende lennuk tulistati koostöös Venemaa mereväebaasiga Tartusis alla,” väidab kiri, mis saadeti presidendi kantsleist Süüria eriüksuste juhile Hassan Abdel Rahmanile.

Avalikult ei tunnistanud

Kuna pilootide tabamist avalikult ei tunnistanud, ei laiene- nud nendele ka sõjavangide kohtlemise reeglid, kõne all oli väidetavalt isegi meeste toime- tamine Liibanoni Süüria-meel- se liikumise Hizbullah kätte, et neid seal pantvangis pida- da. Kuid kuna mehed infot ei andnud, visati nad president Assadi käsul tagasi merre.

Venemaa ja Hiina on suut- nud blokeerida kõik ÜRO kat- sed sekkuda Süüria kodusõtta, samal ajal kui Venemaa enda sõjaline kohalolek on olnud selgelt jälgitav ja ka Iraan on saatnud sõdureid Assadile appi. Üks Kuveidi ajaleht väi- tis kuu aja eest, et Süüria on ilmselt ka osa oma keemia- relvadest toimetanud Tartu- si mereväebaasi Vene laevasti- ku kaitse alla. Venemaa olevat lubanud, et need relvad ei satu kolmandate osapoolte kätte.

Süürias Tartusi sadamas asub Venemaa mereväebaas juba 1971. aasta kokkulepe- te alusel, kuna tollane presi- dent Hafiz al-Assad oli väga heades sidemetes KGB välis- luurega. **•**

Aafrika väed löid al-Qaida Somaalias taganema

Al-Qaida

Somaalias tegutsev terrori- rühmituse al-Qaida haru al-Shabaab löödi Aafrika riiki- de ühise pealetungiga eilseks välja nende peakorteriks olnud Kismayo linnast. Al-Shabaabi väed koonduvad nüüd Jilibi linna ümbruskonda. Kismayos elab ligemale 200 000 inimest, Jilibis 45 000.

Peamiselt Kenya, Uganda ja Burundi sõjaväed on suut- nud ühise pealetungiga val- lutada juba enamiku Lõuna- Somaalias, mis kolm aastat tagasi selle rühmituse võimu alla langes.

Al-Shabaab kujunes välja Somaalia islamikohtute liidu lagunemisel 2006. aastal ja suutis 2009. aastal, kui nurjus Etiopia armee eelmine katse neid tõrjuda, vallutada ligema- le pool Somaaliast.

Liikumine on killustunud

Terrorirühmitusega al-Qai- da ühinesid nad mullu, kui nende lippude all loeti olevat enam kui 14 000 sõdurit. Täna- vu on liikumine aga killustu- nud rivaalitsevateks leerideks.

Somaalia ajutine valitsus on tugevnenud just Aafrika Liidu sekkumise tõttu, ja ÜRO heakskiidul 2007. aastal loo-

dud rahusundimisvägi AMIS- OM koosneb viimastel andme- tel 5700 Uganda, 5000 Kenya, 4400 Burundi, 850 Sierra Leone, 300 Djibouti ja 260 Nigeeria sõdurist. Neist lahingu- tes hukkunu on ligi 500.

Kättemaksuks korraldati eile terrorirünnak Kenya pea- linnas Nairobi kristliku püha- päevakooli vastu: üks laps sai surma ja kuus raskelt vigasta- da. Al-Shabaab on varemgi korraldanud rünnakuid Ida- Aafrika linnades. **• EPL**

Kenya vägede juht
Anthony Ngere

21. rahvusvaheline põllumajanduse metsanduse, puidutöötlemise, toiduainetootmise, maastikukujunduse ning heakorrastuse

NÄITUS

PÕLLUMAJANDUS-TEHNIKA 2012

TALUPIDAMINE TÕUKÜÜLIKUD

OKTOOBRINI 4.-7.

Avatud kella 10 - 17

Näituste kompleks "RAMAVA"
Valdlauci, Kekava, LV-1076, Riia, Läti
Tel.: +371 67600409
Faks: +371 67600447
izstade@aml-ramava.lv
www.aml-ramava.lv

AML R NÄITUSTE KOMPLEKS RAMAVA

Hipolizings Swedbank

EESTI ENERGIA SAAB RAHASÜSTI

Eesti Energia saab järgmisel aastal riigilt kuni 200 miljoni euro suuruse kapitalisüsti, mis tuleb riigi likviidsusreservist. Kui palju ettevõtte omakapitali suu- rendatakse ja seega selle või-

malik mõju riigi võlakoo- musele sõltub rahandusministeeriu- mi pressiesindaja Rainer Laurit- sa sõnul Eesti Energia tegelikest majandustulemustest sel aastal. Delfi

PÄRNU KARDAB KESKLINNA KAOTADA

Kaubanduskeskus Kaubamaja- kas soovib laiendada ja keskuse omanikfirma on esitanud Pär- nu linnale materjalid detailpla- neeringu algatamiseks. Linn aga tahab panna arendajale kohus-

tuseks hinnata ka laienemise sotsiaalmajanduslikke mõjusid. „On teada, et sellised suured tõmbekeskused ahvatlevad äri- mehi ja asutusi liikuma ühte piir- konda, mis tähendab seda, et

võib tekkida olukord, kus teised linnaosad minetavad oma täht- suse,” selgitas ta. „Kesklinn lii- gubki siis hoopis teise piirkonda ära,” selgitas abilinnapea Marek Kosenkranius. ERR

Lapse kogumiskindlustuselt teenib pank umbes 350 eurot

Intervjuu

Ann-Mari Nergi
majandusajakirjanik

SEB Panga kindlustusjuht Indrek Holst ütleb, et inflatsiooni korral on mõistlik kindlustusmakseid suurendada.

Nädalapäevad tagasi ilmus Eesti Päevalehes artikkel sellest, kuidas pangad väikelapsi oma klientideks värbavad ja lapsevanemal lapsele kogumiskindlustust teha soovitavad. SEB elu- ja pensionikindlustuse juhatuse esimees Indrek Holst selgitab intervjuus, mil- list kasu pank kindlustuslepingu sõlmimisel saab ja kuidas lapsevanem peaks inflatsiooni- ga samas rütmis makseid suu- rendama, et kogutavast rahast lapse täiskasvanuks saamisel ka midagi järel oleks.

●●**Eelmises loos kasutasime näidet, kuidas pangatöötaja helistas 2,5-aastase lapse isale ja küsis nimeliselt tema poega, et tollele kindlustuspakkumist teha. Miks SEB sellist müügitööd teeb?**

Kui klientide lapsed saaksid iga päev selliseid telefonikõne- sid, siis võib-olla võiks tõesti öelda, et SEB-s toimub midagi huvitavat (naerab). Aga sellist lähenemist peab siiski üksik- juhtumina võtma.

●●**Räägime siis lastekindlustustest lähemalt. Esimene küsimus, mis paljudele inimestele selliste pakkumistega seos- tub, on see, et mis kasu pank ikkagi saab.**

Kui teenus kõnetab klienti ja kui ta leiab, et selline rahako- gumiskindlustus on vajalik, siis meie äriiline huvi on, et ta selle ka vas- tu võtaks. Aga kui räägime kindlustu- sest üldiselt, siis meil on väga lihtne põhjus, miks me ise kliendi poole pöör- dume. Nimelt neid kliente, kes hom- mikul suure mure- ga ärkaks, et tal on kas lapsele kindlus- tus või näiteks endale pensioni- kindlustus tegemata, ja muret- sevad 20–30-aastase tuleviku pärast, põhimõtteliselt ei ole- gi. Meie ülesanne on olla pii- savalt julge ja kõnetada klienti.

Indrek Holst kinnitab, et lastele kindlustuse pakkumises ei ole midagi ebaeetilist, sest nõnda saavad vanemad järeltulijatele nende ellu astumisel tuge pakkuda.

Foto: Tiit Blaas

Mul endal ka kõik lapsed kindlustatud ei ole, aga mina olen ka kingsepp. Aga minu jaoks on esmatähtis see, et kui minuga midagi juhtub, siis ei tooks see lastele kaasa elustan- dardi muutust või sotsiaalset katastroofi.

Kui laps saab täiskasva- nuks, on tal olemas stardika- pital iseseisvaks eluks. Sinna juurde pakume ka lisakaitseid, näiteks kui vanem sureb, siis laps saab raha määratud ajal ikka kätte. Kui laps haigestub või õnnetusse satub, on selleks ka kaitse olemas.

niiviisi on see lapsevanema- le soodsam. Mida pikem on kogumisperiood, seda vähem võtab ta igapäevasest sissetulekust tüki ära. Ja meie soovitu- s ongi, et mida pikemaajali- selt inimene suudab ette mõel- da, seda soodsam see talle on.

●●**Aga mida pikemalt koguda, seda väiksem on lõpuks kogu- tud summa väärtus, kui arves- tada näiteks inflatsiooni?**

Ma ei ole sellega nõus. Meil on täna tuua näiteid inimes- test, kes on alustanud kogu- mist üheksakümne aastaga ja on raha kätte saades väga rahul. Keskmise kogutud summa jääb 4000 euro kanti. Täna sõl- mitakse lepingud keskmiselt pigem 5000–6000 euro peale.

●●**Kuidas lastekindlustuse pu- hul on võimalik 2,5-protsendi- list intressi hoida, kui tavaliste kogumishoiuste intressid lan- gevad juba nulli piirile?** Täna me tegelikult analüüsime olukorda, et kas me peaksime seda 2,5-protsendilist intressi langetama. Muidugi sellise int- ressiga juba lepingu sõlmija- tel jääb see intress paika. Meie poolt vaadatuna kõige halve- ma stsenaariumi korral – kui madalate intresside olukord jääbki kestma – peame selle

osa katma omakapitalist, see on äriga võetud risk. Aga kui keskkond muutub ja intressid kasvama hakkavad, suudame teenida meie ja ka kliendile lisakasumit pakkuda.

●●**Te ütlete seega, et praegune intress on ilmselgelt liiga suur?** Kui kokku panna see prognoo- siga, et kaks järgmist aastat väl- javaadet intresside tõusuks ei

ole, siis jah, nii võib öelda küll. Me ei taha aga ka tõmmelda, et homme langetame ja siis üle- homme jälle tõstame. See on pikaajaline portfelli ja äri.

●●**Kui suuri sisse makseid lap- sevanem tegema peaks?** Kuu keskmine sisse makse võiks olla 20–30 eurot, sest iga teenus on seotud kulude ja teenustasudega. Kui mak-

sed on jälle liiga väikesed, siis kulude osatähtsus läheb liiga suureks ja majanduslik mõtte- kus jääb väiksemaks.

●●**Mis need teenustasud siis on ehk kui palju pank sellest rahast endale jätab?**

Siin peab võtma kindla näi- te. Näiteks 1978. aastal sün- dinud ema, kes teeb oma kol- meaastasele lapsele 16-aasta- se lepingu, mis lõpeb siis, kui laps on 19-aastane. Kui kind- lustusmakse on 30 eurot kuus, koguneb koos intressidega tal- le 5893 eurot.

Inflatsiooni vastu aitab ka see, kui kindlustusmakseid suurendada.

Vastavalt meie arvestustele teenime terve perioodi jook- sul keskmiselt lepingult 350 eurot, millest peame veel kand- ma ka lepingu sõlmimiskulud. Tõsi, tänasel päeval lisaks ka garanteeritud intressi kohus- tusest tekkiava kahjumi.

●●**Skeptikud ütlevad, et mis ma seda raha ikka kogun, sest selleks ajaks, kui laps suureks kasvab, pole sellel summal na- guni enam sama väärtust. Pa- rem ostan kulda või kinnisvara.**

Kui osta näiteks kullapõhist fondi, siis aga palun. Kinnis- vara suhtes on aga veelgi suu- remad riskid. Võib ju unistada, et ostan metsa või maid kok- ku, aga kui aeg on selle reali- seerimiseks, siis võib selguda, et keegi ei taha seda. See pole kaugel riskivaba.

Ma ei vaidle vastu sellele, et klient vaatab ka meie tee- nust läbi riskiprisma. Aga kui on inflatsioon, siis seda roh- kem tulebki raha sisse maksta. Inflatsiooni vastu aitab see, et on konkurentsivõimeline toot- lus, mis kaitseb sisse makstud raha väärtuse langemise eest, aga teine oluline komponent on see, et tuleb makseid suu- rendada.

●●**Kas üldiselt on SEB haka- nud aktiivsemalt lastekindlus- tust pakkuma?**

Väike elavnemine võib-olla töö- poolest on, sest üldine majan- duslik keskkond on paremaks muutunud. Me näeme, et praegu on mõttekam kõnetada roh- kemaid inimesi kui varem, aga mingit hüppelist pakkumiste kasvu ei ole. ●

Lapsed ja pangateenused

Eesti Päevaleht kirjutas 20. sep- tembril ilmunud loos „Pan- gad värbavad vanemate kaudu klientideks juba väikesi lapsi”, kuidas vastsündinule kogumis- kontot tehes saab pank juurde uue potentsiaalse kliendi. Näi- tena kasutasime üht SEB panga klienti, kes sai kummalise kõne pangatöötajalt, kes tahtis isale helistades rääkida tema 2,5- aastase pojaga ja talle siis lastekind- lustust pakkuda.

Selles, et lapsele hakatakse n-ö tulevikupuhrit juba sünni- tustumajast väljumisel koguma, pole midagi seadusvastast, lau- sa vastupidi – sellega on võima- lik kindlustada lapse esimesed

sammud täiskasvanueas. Kuid ka pank saab sellega juurde jär- jekordse potentsiaalse klien- di, kes on juba maast madalast harjunud ühe kindla panga logo heaks pidama.

Pangal on ka raha kogumise enda kanda võttes võimalik seda lihtsamalt välja anda ja ümber paigutada. Nii Swedbank kui ka SEB kinnitasid, et kui kriisi ajal vähenes selliste lepingute sõl- mimise arv märgatavalt, siis vii- mastel aastatel on see jälle tõu- sunud, kuid toona polnud pan- gatöötajad võimelised ise täpse- malt selgitama, millise summa pank raha hoiustamisel endale teenustasuks jätab.

PREEMIA VISIBLE SOLUTIONSILE

Reedel tunnustas Balti Assamblee kultuuripreemiate žürii 2012. aasta kunstipreemiaga Eesti rühmituse OÜ Visible Solutions viimase kolme aasta tegevust. Žürii jäagitu poolehoiu

pälvis ettevõtte oskus püstitada vaimukalt küsimusi kunstniku kohast turukapitalismis ja mitetulunduslikult tegutseva kunstniku ahtakestest karjäärivalikutest loomemajanduses. **EPL**

PARIM LOODUSFILM

Rahvusraamatukogus näidatakse täna Matsalu loodusfilmide festivali tänavust võidufilmi „Roheline universum“. Filmi tutvustab ja tõlgendab festivali direktor Tiit Mesila. **EPL**

KÄRT OJAVEE NÄITUS HELSINGIS

Neljapäeval avatakse Eesti saatkonnas Helsingis disainer Kärt Ojavee näitus „4 future“. Ojavee on aktiivsete tekstiilide leiutaja, kelle looming võib tänu nutikalt sinna sisse paigu-

tatud elektroonikale ja uuenduslikele tehnoloogiatele muuta oma välimust, liigutada ja isegi häält teha. Saatkonnas esitletakse nelja tekstiilipõhist sisustusobjekti. **EPL**

Kenya film jutustab vapra marssali õnnetust armastusest

Soome-Kenya-Eesti „Soome marssal“ sai esilinastusel sooja vastuvõtu osaliseks.

Foto: Yleisradio

Linatéos

Ken Saan lükkas Soomes käima suure mulli, mille sees on Aafrikas parimal moel tehtud film.

Andres Laasik
andresl@ep.ee

Kenya filmitegijate jõududega loodud film Soome suukujust Mannerheimist on tegelikult oma sisult väga tähelepanelik ja täpne. Aafriklaste loodud kuvandi kohaselt oli Mannerheim sõdurina vap- per, kuid ta elu ei olnud väga õnnelik, sest armastuses ei läinud kõiki sugugi hästi. Nii vist asi oligi.

Reedel Helsingis kinos Bio Rex toimunud Soome-Kenya-Eesti ühistöö „Soome marssali“ esilinastus lõppes soojalt. Publik aplodeeris sellele püsti- jalu, mis ei vastanud mitte kuidagi Soome meedias kõlama jäänud hinnangutele, et teos on diletantlik ja staatiline.

Eksootiline fluidum

Diletantlikuks ja staatiliseks võib filmi pidada ehk sellepärast, et see on loodud põhiliselt asjaarmastajate abiga just sel viisil, nagu nemad loo jutustamist ette kujutavad. Sellest hoolimata hoomab filmist ikkagi mingit eksootilist fluidumit, mis paneb teosesse ja selle tegemisse suhtuma heatahtliku kiitusega.

Muidugi on see teos keh- vake, kuid eriline. Inimese- le, kes teab, kes on vabahärra Carl Gustaf Emil Mannerheim ja mida ta siinsele maailmaot- sale oma tegudega tähendab,

on see ühe uue ja huvitava vaa- tenurga avanemine.

Filmist endast on näha, et seda tehti täie tõsidusega. Pea- tegelast kehastav Talley Savas Otieno on tegelikult üks lohi- sev päevavaras, kuid filmist on näha, et ta tundis oma seljal fil- mistaari raskust.

Kindlasti saab sellist rah- vuslikult olulist eluloofilmi ka kvaliteetsemalt teha. Kui eest- lased peaks tegema Laidone- ri-filmi, siis nõudlikuma lähe- nemise korral tuleks rolli kut- suda Denzel Washington või siis Samuel L. Jackson.

Filmis püüavad erinevad kultuurid inimese mõõtu kokku sobitada.

Kõige väljapaistvamalt õnnes- tusk filmis muusika. Sten Sheri- povi meloodiad ja rütmid on nii kauged ja samal ajal maa- lähedased, et tundub, nagu olekski nad kusagil Kenya külas jäädvustatud.

Keegi pole salanud, et fil- mi ämmaemandaks olnud Ken Saan on koos filmiga lüka- nud käima tohtu suure mee- diamulli, mille taga on üks Aafrika mallide järgi tehtud kunstiteos.

Huvitav on see, et filmi suhtutakse Soomes agressiiv- semalt kui kolm aastat tagasi linastunud Katariina Lillqvisti animafilmi „Uraali liblikas“, kus publikule serveeriti Man- nerheimi kui homoseksuaal- sete kalduvustega verejanu- list sõjardit.

Ka siis tekkis filmi ümber terav diskussioon. Arutati, kui pas- lik on kasutada sõnavabadu- se õigust inimese – marssal Mannerheimi – vastu, kes sel- le sõnavabaduse nimel ennast- salgavalt võitles.

Lahke sõbrakäsi

„Soome marssalil“ on üks globaalse kultuurikontakti konks. Kenya ei ole muidugi Nigeeria, mille tohtult tõus- nud filmitööstust kutsutakse hellitlevalt Nollywoodiks, kuid üht-teist toimub sealgi.

Marssali-filmiprojekti näol on tegemist lahkelt ulatatud sõbrakäega, kus täiesti erine- vad kultuurid püüavad inie- mese mõõtu kokku sobitada.

Müts maha, et Yleisradio sellise hulluse peale läks. Aga kui mõelda, milline toode sai 20 000 euroga tehtud, siis äkki peaks filmitegemist hoopis Aafrikast õppima.

Pealegi ei ole „Soome mars- sal“ sugugi mitte see lõplik kuldmuna. Pärifilm algab Teema-kanalil pühapäeval, kui näidatakse „Soome marssali“ tegemisest loodud kuueosa- list seriaali. Film ise on ka sel- le teose kaasprodukt. ●

„Soome marssal“

FILM

Lavastaja: Gilbert Lukalia

Osades: Telley Savalas Otieno, Beatrice Wangui, Jacky Vike, Ruth Maingi

Produtsendid: Erkkö Lyytinen, Krysteen Savane, Ken Saan

Esilinastus Helsingis 28. septembril, Yle Teema kanalil 6. oktoobril.

Vabahärra Carl Gustaf Emil Mannerheim filmis

1942

filmitakse rikkalik dokumentaal- materjal Mannerheimi 75 aasta juubelist. Sealhulgas ka Suur-Sak- samaa ringvaatefilm, mis näitab Adolf Hitleri visiiti Mikkeli lähistel asuvasse ülemjuhataja peakorte- risse. Marssalist on palju doku- mentaalset filmimaterjali, mis pärineb kolmekümnendatest ja hilisemast ajast.

1970

valmib esimene Mannerheimi kujutav mängufilm, Matti Kassila „Peakorter“, mis räägib 1944. aasta venelaste läbimurde ajast Mikkeli peakorteris. Marssalit kehastab Joel Rinne.

1968

teeb Kari Uusitalo pikema dokfilmi „Mannerheim – Soome marssal“.

1971

teeb Yleisradio draamasarja „Minu vanaema ja Mannerheim“. Telesarju, kus Mannerheim on tegelane, valmib seejärel õige mitu.

2001

kuulutavad Hollywoodi soomlane Renny Harlin ja produtsent Markku Selin välja „Mannerheimi“ filmipro- jekti, mille jaoks alustatakse rahakogumist. 2008. kevadel välja kuulutatud võtted seiskuvad raha- tamise puudumise pärast. 2009 ja 2010 levivad uudised, et „Mannerhei- mi“ projekt on jälle käivitatud, kuid võteten pole jõutud. Renny Harlin on teatanud projektist tagasitõmbu- misest ja sellest pole enam midagi kuulda olnud. Marssalit pidi esialgu mängima Mikko Nousiainen.

2004

viib Yleisradio läbi hääletuse, mille tulemusel soomlased valivad Mannerheimi (1867–1951) kõikide aegade suurimaks soomlaseks.

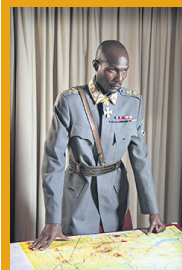

2008

Katariina Lillqvisti animatsiooni „Uraali liblikas“ räägib kõrgest ohvitserist, kes reisib Kõrgõz- tani ja toob sealt endale kena armukese. Mannerheimiga sar- naneva biseksuaalse peategela- sega film tekitas Soomes ärritunud arutelu, aga võitis mitmetel festivalidel auhindu ja linastus ka PÖFF-il.

2011

Soome filmi elav klassik Jörn Donner, kelle isa oli Mannerheimi hea tuttav, teeb Yleisradio jaoks Mannerheimist viieosalise doku- mentaalsarja.

2012

jaanuaris teatas Yleisradio „Soome marssali“ projektist, täpsustamata, kes on Eestist projektiga seotud ja mis riigis välismaal võtted tulevad. Ken Saan ja Kenya tulevad avalikkuse ette käesoleval suvel. Film on juba enne esilinastust tekitanud vilgast arutelu. Marssali rollis on keenialane Telley Savalas Otieno. Esilinastus toimus 28. septembril.

1940

1950

1960

1970

2000

2010

2020

VIIS EESTI ARTISTI SOOMES

Tampere 17.–20. oktoobrini toimival festivalil Lost in Music astuvad sel aastal üles viis Eesti artisti: laulja-lugudekirjutaja Iiris Vesik oma bändiga, Tallinn Music Week 2012 Skype'i auhin-

na võitnud roki bänd Talbot, andekas kitarrist ja helilooja Argo Vals, regilauludest ja folkloorist inspireeritud muusik ja laulja Mari Kalkun ning äge hip-hopipunt Gorō Lana. **EPL**

Muuseumitöötajad maailmakuulsat teost näitusele üles seadmas

Foto: AFP/Scanpix

Maailma ilusaim naine tähistas 500. sünnipäeva

Telegramm

Marika Villa
Berliin

Dresdeni Vanade Meistrite Maaligaleriis oli sel suvel avatud maailmakuulsale Sixtuse Madonnale pühendatud suurnäitus.

Maailma ühel ilusamal ja tuntuimal naisel, Sixtuse Madonnal täitus tänavu 500 aastat. Räägitakse, et maali autor Rafael oli sellel tahtnud jäädvustada kõige ilusamat naist, aga kes teab, mis sajandil see kuulujutt lendu on tõusnud.

Fakt on, et 1512. aasta suvel tellis paavst Julius II kunstnikult altarimaali San Sisto kloostrikirikusse Piacenzas.

Kunstiteadlased on ühte meelt, et Madonna oleks seal jäänudki tundmatuks, kui saksikuurvürst ja poola kuninga August III seda 240 aastat vähetuntuna seisnud maali poleks ära ostnud.

Pikk reis

Renessansskunsti tähtsaimaks peetava maali pikka reisi üle Alpide jäädvustas Adolph Menzel. „Tehke ruumi suurele Raffaelile!” olevat usaldusväärsete allikate järgi hüüdnud August III.

Suure juubeli puhul toimus Dresdeni saksikunstikogude korraldusel aasta tippnäitus, mida külastas ligi 200 000 inimest. Enam kui 250 eksponaadi kaudu kajastati maali saamislugu ja selle mõju vaatajaile läbi sajandite.

Näitusel oli püütud jälile saada sellele, kuidas ja mis teid pidi on just Madonna maalist sündinud müüt – samal ajal Raffaeliga tegutses Roomas ju teisigi väljapaistvaid kunstnikke. Arvata, et ühe Madonna oleks ilusam kui teisel või et üks kunstnik oleks teisest parem, on rumal. Seega sala-

tiks ning seeläbi kättesaadav mitte ükski kõrgkultuuri tarbijale, vaid igale büroerile.

20. sajandil võimendas Madonna müüti veelgi enam pildi 1945. aastal Venemaale küüditamine ja seejärel juba teadlikult kaivitatud propaganda legend maali „päästmisest” Nõukogude sõjaväelaste poolt, mis püsis tänu Saksa DV õhutustele pikalt pärast maali tagastamist aastal 1955. ♦

POPULAARSUS

Madonnast kuulsamad inglid

Miks räägitakse maali puhul ainult Madonnast? Oma populaarsuse võlgneb naine pigem maali allnurgas kujutatud puto-paarile. Omaette pildina on need inglid iseseisvad 1803. aastast alates. Ilmselt pole olemas kodutarvet, sisustuselementi või trükist, mida inglimestega, kas üksi või paaris, kaunistada ei annaks.

Näitusele oligi kogutud inglite pildiga kurioosseid esemeid, vannitoa tarvikutest pesuni ja enamgi veel. Ka muuseumi oma pood polnud ahvatlusele vastu panna suutnud, vaid müüs inglise lugevatutes variantides.

Näitusel oli püütud jälile saada, kuidas just Madonna maalist müüt sündis.

pära Sixtuse Madonna ümber pole kerge lahtuma.

Avalikult sai Madonnat imetleda alles 1800. aastal ja sellest ajast saati on temast laialdaselt kirjanduse, muusika, kunstikäsitöö, fotograafia ja massimeedia kaudu kujutisi levinud.

Biedermeieri tikandites ja kodanlase poeesiaalbumites, ajakirjades, reklaamis ja karikatuurides oli Sixtuse Madonna vältimatuks kujutlusobjek-

Tahad teada, mis tegelikult toimub?

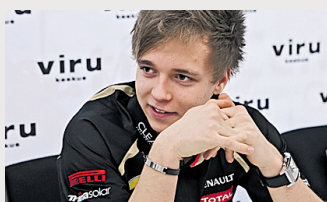
Ära koba pimeduses, Eesti Ekspress paljastab tegelikkuse!

Eesti Ekspress toob Sinuni olulised sündmused ühiskonnas, poliitikas, majanduses ja kultuuris ning paljastab nende taga peituvad tegelikud põhjused ja seosed.

EESTI EKSPRESS
www.ekspress.ee/looeekspressi

EDUKAS KORJUS

Prantsusmaal toimunud Vormel Renault 3.5 sarja 15. etapil sai Kevin Korjus ülikeerulistes oludes kaheksanda koha. Korjus tõusis punktikohale viimaselt, 26. stardikohalt. **EPL**

GLEBOVA SAKSAMAAL NELJAS

Iluuisutaja Jelena Glebova lõpetas Saksamaal Oberstdorfs toimunud rahvusvahelise iluuisutamisevõistluse neljanda kohaga. Lühikava järel kolmandal kohal lõpetanud Glebova teenis vaba-

kava eest 98,10 punkti. Kogusummaks kogunes eestlannal 152,36 punkti. Esimese kohaga lõpetas turniiri kanadalanna Katelyn Osmond, kes teenis 170,19 punkti. **EPL**

EPEEVEHKLEJAD PÕHJAMAADE MEISTRID

Soomes alanud noorte Põhjamaade meistrivõistlustel epeevehklemises võitsid Eesti noorvehklejad nädalavahetusel kaks kuldmedalit. Alla 15-aastaste poiste seas tuli võitjaks Ruslan

Eskov, Klim Gusarov saavutas kolmanda koha. Naisjuunioride turniiril sai Eesti kolmikvõidu. Värske meister Katrina Lehis alistas finaalis Elena Koidi, pronksi sai Gaia-Marianna Siim. **EPL**

Rakvere Tarvas võitis oma hooaja esimese tiitli

Korvpall

Rakvere Tarvas alistas Balti korvpalliliiga karikafinaalis Liepaja Lauvase 80 : 71 ja kindlustas sellega endale hooaja esimese tiitli.

Kuigi avaveerandi kaotas Tarvas 18 : 19, mindi poolajale juba punktlikes eduseisus. Viimase veerandi keskpaigas tegi Tarvas aga suure spurdi ja enam edu käest ei andnud.

Kokku tabasid Rakvere klubi pallurid 13 kaugviset 30-st, Lauvase omad aga ainult neli 21-st. Meeskonnas suurimad korvikütid olid 17 punktiga Juris Umbrasško ja Reimo Tamm. Māris Ļaksa lisas 13 punkti, Raitis Grafs toetas kümne silma ja seitsme lauapalliga.

Korralik päkel

Vastaste parim oli ülemöödunud hooajal Tarvas mänginud Ivars Timermanis 14 punkti ja kuue lauapalliga.

Peatreener Andres Sõber tunnistas, et Tarva jaoks oli tegemist korraliku päklikuga. „Teist poolaega mängisime ikka sihiga, et võtame selle karika ära. Umbrasškos lõi Läti viha välja,” kommenteeris Sõber Öhtulehes.

„On väga tore värk, kui vaadad, et Sokk, Kullamäe ja Kuusmaa on sinust selgelt taga, neil veel pole karikat. Eks see Balti liiga karikas veidi alahinnatud on sel hooajal, aga meie jaoks oli see kõva turniir,” lisas ta.

Tarvale poolfinaalis alla jäänud TÜ/Rock lõpetas turniiri ülivõimsa 101 : 60 võiduga Leedu klubi Šiauliai/Triobet üle. Rocki suurim korvikütt oli Ivan Neljubov 17 punkti ja viie lauapalliga, vigastuspau-

„On tore vaadata, et Sokul, Kullamäel ja Kuusmaal veel karikat pole.”

silt naasnud Rain Veideman sai mänguaega 15 minutit ning tõi selle ajaga viis punkti, kolm lauapalli ja kolm söötu.

Samal ajal osales BC Kalev/Cramo Venemaal Peterburis kontrollturniiril. Laupäeval kohtusid kalevlased Kiievi Budivelnikiga ning kaotasid 74 : 61. Seejärel mängiti kolmanda koha matš Ventspilsiga, kahjuks tuli ka siis vastu võtta 89 : 92 kaotus. **• Delfi**

Septembrikuu parimad olid Kanter, Pajusalu ja Kontaveit

Parim sportlane: Gerd Kanter võitis hooaja lõpus Teemantliiga

Kettaheitja Gerd Kanter võitis Brüsselis peetud Teemantliiga finaaletapil 66.84-ga ning kindlustas ühtlasi endale üldvõidu, mis tõi lisaks uhkele trofeeale kaasa 40 000-dollarilise *jackpot*-i.

„Jään väga rahule. Eks ma midagi sellist ka lootsin. Võit tuli kindlalt, sest see oli mu parim tulemus sel hooajal Teemantliigas,” rääkis Kanter.

Maailma edetabelis jäi Kanter lõpuks kaheksandale kohale, kuid ometi võib ta hooaja ülimalt rahule jääda.

Juunis Helsingis peetud Euroopa meistrivõistlustel võitis Kanter hõbemedali, augustis ülimalt põnevas ja kõrgetasemelises olümpiafinaalis hooaja tiptulemusega 68.03 pronksi.

Veel kandideerisid tennisist Kaia Kanepi, kes jõudis WTA turniiril Sõulis finaali, ja sõudjate paarisaeruline neljapaat, kes krooniti võimsa sõiduga Euroopa meistriks. **•**

Suurim tõusja: Kaisa Pajusalu sai täiskasvanute seas esimese medali

Sõudja Kaisa Pajusalu on varem korduvalt omavanustele tiitlivõistlustel medaleid võitnud, kuid Itaalias Vareses peetud EM oli esimene, kus ta suutis end ka täiskasvanute seas esikolmikusse murda.

„Medali peale ma isegi ei julgenud mõelda. Ka finaalis esimene tõmme ebaõnnestus, kuid suutsin end kokku võtta, sain rütmi kätte ja olin mängus tagasi. Lootsin, et pean vastu,” sõnas ta pärast medalivõitu.

Pärast olümpiakvalifikatsiooni, kust Kaisa piletit ei lunastanud, võttis ta suvist ettevalmistust rahulikumalt. Võistlusi oli vähem, kuid selle võrra rohkem sai aega vee- ja kodu. Augustis algas ka maruline ettevalmistus EM-iks, mis päädis medaliga.

Veel kandideerisid Jürgen Zopp, kõrgeima ATP kohaga Eesti meestennisist, ja Eleriin Haas, kes hüppas Teemantliigaal kõrgust 1.92 ja sai isikliku rekordiga kolmanda koha. **•**

Parim noorsportlane: Anett Kontaveit jõudis US Openi noorteturniiril finaali

Jõululaupäeval oma 17. sünnipäeva tähistav Anett Kontaveit jätab selja taha eduka aasta – French Openi ja Wimbledonini noorteturniiril jõudis ta poolfinaali, US Openil juba finaali, kus tuli tunnistada ameeriklanna Samantha Crawfordi 7 : 5, 6 : 3 paremust.

„Mängisin tegelikult hästi, aga vastane oli parem. Nüüd ei jää mul muud üle kui õnnitleda konkurenti ja asuda uuesti kõvasti treenima ja tööd tegema, et järgmine kord saaksin juba ise võidukarika tõsta,” rääkis Kontaveit turniiri lõppedes.

USA-s tõestas Kontaveit taas, kui hea võitlejanärviga tüdruk ta on. Kõige pingelisem oli kohtumine teises ringis,

kus Kontaveit võitis Alexandra Kiicki (USA) vastu esimese seti kiiresti 6 : 0, kuid kaotas teise kiires lõppmängus 6 : 7. Kolmandas setis jäi lõpuks taas otsustavas lõppmängus 7 : 6 peale eestlanna.

Paratamatult võrreldakse Kontaveiti pidevalt Kaia Kanepiga, kes 16-aastaselt võitis French Openi noorteturniiri.

Anetil karikat pole, kuid see-eest suutis noor tennisist end nelja parema sekka mängida kolmel eri kattega väljakul, mis on ka suur väärtus omaette.

Veel kandideeris korvpallur Siim-Sander Vene, kes tõusis Eesti korvpallikoondise resultatiivseimaks mängijaks.

• Kristi Kirsberg

Kontaveit on kolme eri kattega väljakul nelja parema sekka mänginud.

Täna Delfi Spordis: kuidas Kalev/Cramo uus koosseis on kokku sulanud?

LÜHIDALT

Sokk jõudis Gruusiasse

Reedel hilisõhtul asus Tallinnast Tbilisis poole teele Eesti korvpallikoondise mängujuht Sten-Timur Sokk, kes hakkab uuest hooajast mängima Tbilisi Olimpi ridades.

Enne väljalendu tunnistas Sokk, et Tbilisis ees ootavast tal veel suurt aimu pole, kuid kuna klubi kuulub Gruusia spordiministeriumi rahastatute hulka, siis võib vähemalt loota, et minigeid probleeme eeloleval hooajal ette ei tule.

„Väga hea tunne on lõpuks minema saada ja hakata taas õigesti trenni tegema ehk koos meeskonnaga,” sõnas ta.

Sokk valis koduklubiks Gruusia mulluse hõbedameeskonna, kuna seal lubati talle kohta põhiviisikus. „Kusagilt peab alustama, sest Eestist kuhugi suuremasse liigasse on väga raske saada – me oleme Euroopa korvpallis ka pärast seda valikturniiri mitte keegi,” ütles ta.

Dannar Leitmaa

Kanepi loobus Pekingist

Valu tõttu paremas kannas otsustas Kaia Kanepi loobuda 4,8 miljoni dollari suuruse auhinnafondiga Pekingi turniiril osalemast.

„Vasak kand on korras, aga parem on valulik. Pärast nii pikka vigastuspauusi oli koormus kohe väga suur. Ma tean, kui raske on tagasi tulla mängima. Ei oodanud, et esimesel turniiril kohe nii

hästi läheb. Mängisin kokku viiel päeval järjest, talviselt on mängude vahel rohkem vabu päevi. Nüüd tuleb natuke puhata,” kirjutas Kanepi oma kodulehel.

„Ilmselt kannad võivad jääda mu nõrgaks kohaks, tuleb olla ettevaatlik ja tegeleda nendega. Moskva turniir on esialgu siiski plaanis,” lisas ta. **EPL**

Ajaloolise mängu kohtunik: need kolm sekundit jäävad mulle alatiseks meelde

Levadia võitis lahingu Floraga

Jalgpall

Laupäevases Eesti jalgpalli-meistrivõistluste 31. voorus ei saanud hõbemedali saatus selgemaks. Omavahel läksid vastamisi põlised rivaalid, tabelis teist kohta hoidnud FC Flora ja neid kolmandalt kohalt jälitav FC Levadia.

Levadial piisas kahevärvalise eduseisu saavutamiseks kõigest pool tundi – kõigepealt lõi Ingemar Teever 25. minutil postipõrkega 1 : 0 ning juba viis minutit hiljem lisas ta sellele teisegi tabamuse.

Kuigi minut enne poolajavilet suutis Flora veel ühe tabamuse mängukontosse lisada, kui Nikolai Mašitšev Karl-Erik Luigendi hea söödu väravaks vormistas, ei jätkunud neil seekord Levadia alistamiseks jaksu.

Tagatipuks jäid väljakupe-remehed 54. minutil platsil arvulisse vähemusse – Mašitšev niitis maha Levadia palluri Albert Taari ja pidi pärast punase kaardi saamist väljakult lahkuma.

Täitsid ülesanded

Arvulisse vähemusse jäänud Flora jätkas aga nõelamist ja Levadia peatreener Marco Kristal pidi väljaku kõrval kõva häält tegema, et palurid võiduseisul käest libiseda ei laseks.

„Nii ta ikka on, kui üks meeskond kümnekesi jääb – tundub, et küll ta nüüd läheb, aga tegelikult tuleb ikkagi edasi mängida kontsentreeritult,” lausus Kristal pärast laupäevast mängu.

„Seis oli 2 : 1, mõned sellised olukorrad on hooaja jooksul olnud, kus oleme juhtunud ja seis on käest ära libisenud. Eks ma sellepärast natuke tiirlesin ja pöörlesin seal karistusallas. Seekord mängijad täitsid oma ülesanded lõpuni ära, kolm punkti on tore tabelisse saada,” sõnas ta ja lisas, et oli ka meeskonna mängupildiga igati rahul.

Kolmele teenitud punktile vaatamata on Levadia endiselt tabelis kolmandal real ja kuigi punkte on Floraga võrdselt, on tal võite rohkem kirjas. Lisaks on Florat üks mäng veel varuks.

Omavahelistes mängudes on Levadia suutnud sel hooajal kolm korda peale jääda, korra on lepitud viigiga. „Eks medaleid väärib ikka see, kes tabelis eespool on,” arvas Kristal. „See ei loe eriti midagi, et omavahel oleme positiivses bilansis.”

Tabeliliider Nõmme Kalju mängis Paide linnameeskonnaga üllatuslikult 1 : 1 viiki, kuid vahe jälitajatega on neil endiselt üheksa punkti.

● Aet Süvari, Ivar Jurtšenko

Intervjuu

Aet Süvari
aet@epl.ee

Kuusteist aastat tagasi tegi Eesti-Šotimaa ärajäänud mäng noore kohtuniku Miroslav Radomani üleöö kuulsaks.

Üheksa päeva pärast saab täpselt 16 aastat sellest legendaarsest juhtumisest, kui Eesti ja Šotimaa pidid Tallinnas Kadrioru staadionil MM-valikmängus kohtuma. Kuna mängu algusaega nihutati halva valgustuse tõttu varasemaks, ei tulnud Eesti meeskond platsile, ja matš läks ajalukku kui „mäng, mida ei peetud”. Šotlased panid palli tühjal Kadrioru staadionil mängu, kolm sekundit hiljem kõlas Miroslav Radomani lõpuvile.

●●**Miroslav, te olete 16 aasta järel taas Tallinnas. Kas see toob kaasa palju mälestusi?**

Jah. Aga kui ma vaatan tagasi toonasele ajale, siis on Eestis nüüd küll täiesti teine olukord. Eesti on imeilus maa, suurepäraste staadionide ja palju paremate sportimistingimustega kui toona. Jalgpalli arengut on tõesti märgata.

●●**Kui palju sellest ärajäänud matšist räägitakse? Kas teile tihti seda meenutatakse?**

Praegu mitte enam nii väga, aga tollel ajal küsiti ikka pidevalt selle kohta. See oli ju selline kummaline juhtum – mäng, mida ei peetud. Ajalehtedes on ikka aeg-ajalt selle kohta lugusid tehtud.

●●**Meenutage seda päeva ja neid juhtumisi.**

See oli minu jaoks eriline, sest olin alles oma kohtunikukarjääri alustanud. See polnud küll minu esimene vilepartii, võib-olla kuues või seitsmes, aga ma olin ikkagi noor kohtunik. Olin staadionil mängu-päeva eel üle vaadanud ja juba hotellis, kui mulle saabus šotlaste protest (Staadionil oleva kehva valgustuse pärast – toim). Kell võis olla juba umbes seitse õhtul.

Otsustasin siis kohe staadionile tagasi minna, et näha, kas valgustusega on midagi juhtunud. Pärast seda külastäiku Kadrioru oli mulle täiesti selge, et kuigi tingimused on mõlema meeskonnaga jaoks täpselt samad, polnud need jalgpalli mängimiseks siiski sobivad.

Hommikul helistasin FIFA-sse ja ütlesin neile, et mängu-aeg pole kõige parem. FIFA-st öeldi, et see on minu otsus, mida edasi teha. Hommikul

Pärast 16 aastat Eestit külastava Miroslav Radomani sõnul on siinse jalgpalli arengut tõesti märgata.

Foto: Rauno Volmar

oli ka mängueelne koosolek, kus viibisid mõlema meeskonna esindajad, šotlased esitasid seal veel kord oma protesti. Siis ma tegin otsuse tõsta mängu aeg varasemaks, kella kolmeks.

See oli minu otsus, mitte FIFA komissari otsus. Kodumeeskond teatas kohe, et nemad seda ei aktsepteer-

nud aru, miks eestlased ei taha mängida.

●●**Mida mõtlesite, kui platsile tulite ja kohal oli ainult üks meeskond?**

Mul oli väga kahju. See on ju suur probleem, kui üks meeskond lihtsalt ei tule väljakule. ●●**Kui FIFA hiljem oma otsust muutis ja uue mängu-päeva määras, kas see tundus teile siis õiglane?**

Minu otsus oli tolle hetke otsus. Mäng oli mõlemale meeskonnale suure tähtsusega ja FIFA jaoks on ausa mängu reeglid alati au sees olnud, seega nad tegid uue otsuse. Ma olin sellega

rahul. Mulle meeldis, et meeskonnad said lõpuks selle mängu ära pidada.

●●**Mäng peeti ära veebruaris Monacos, teie olite sealgi vilemeheks. Mida tollest mängust mäletate? Kas seda oli raske vilistada?**

See oli esimene mäng, kus hakkasid kehtima mitmed reeglimuudatused, seega on see

mul hästi meele. Näiteks oli see esimene kord, kui kohtunikel olid seljas kollased särgid, samuti esimene matš, kus võeti kasutusele mitme mängupalli süsteem.

Mängu ei olnud raske vilistada. Mängijad aitasid palju kaasa – mõlemad meeskonnad käitusid eeskujulikult, austasid kohtuniku otsuseid ja teineteist.

●●**Kui tihti mõtlete nüüd tolle 16 aasta taguse sündmuse peale?**

Mulle jääb see mäng alatiseks meelde. See oli minu karjääri algus ja ma sain kohe kuulsaks. Kahjuks (naerab). Need kolm sekundit, mis see mäng kestis, jäävad igatahes meelde.

●●**Olete nüüd Eestiga taastuvust teinud ja homme (täna – A. S.) külastate uuesti ka Kadrioru staadioni. Mis mulje teil siinsetest tingimustest on?**

Mul oli väga hea meel näha, et Eestisse on kerkinud täiesti uus staadion. Võib-olla minu tollane otsus aitas ka natuke kaasa sellele. Kui ma võrdlen tollast Kadrioru staadioni praeguse olukorraga, siis areng on väga-väga suur! ●

KOMMENTAAR

Hea, et punktid raisku ei läinud

Mati Pari

endine koondise poolkaitsja

„Olime enne mängu Kehtnas laagris. Mingil hetkel kutsus treener Teitur Thordarson ja rääkis, et mänguaeg otsustati ootamatult varasemaks tuua.

Meeskond võttis vastu otsuse, et lähme ikkagi õigeks ajaks. Sõitsimegi staadionile arvestusega, et me mängime kell seitse, siis oli juba teada, et matš on läbi ja šotlased said 3 : 0 võidu.

Oli selline arusaamatu seis – mingit viha ei tundnud kellegi vastu, aga mõtlesime, et huvitav, mis nüüd edasi hakkab saama. Kui selgus, et mäng peetakse uuesti, oli hea tunne, et punktid polnud niisama raisku läinud. Monaco matš on mul hästi meele, sest meil oli seal ropult õnne – šotlased ründasid kõvasti, aga Mart Poom ja meie kaitsjad tegid ülihead tööd.

Kümne ja kolme vahel on ju viis tundi aega! Seda on küll, et jõuda staadionile.

Minu jaoks oli see suur üllatus – olin täiesti kindel, et eestlased tulevad kohale.

ri, sest nad on linnast väljas hotellis. Aga kella kümne ja kolme vahel on ju viis tundi aega! Seda on küll, et jõuda staadionile.

●●**Kas te arvasite, et Eesti saab sellise tembuga hakkama ja lihtsalt ei tule platsile?**

Ei, ma olin täiesti kindel, et nad tulevad! Minu jaoks oli see suur üllatus. Ma ei saa-

OLIVER STONE'I FILM
DON WINSLOW' SAMANIMELISE ROMAANI ALUSEL

METSILASED

K14

Saal 1 12:45 15:40 18:30 21:20
A.Le Coq Sviit 20:50

TULEVIKU VANGIS

BRUCE WILLIS JOSEPH GORDON-LEVITT EMILY BLUNT

REŽISSOOR JA STSEENARIST RIAN JOHNSON

AJASÕLM
LOOPER

MINEVIKU VANGIS

K12

Saal 2 12:00 14:40 19:40(v.a. N) 22:20
Saal 3 20:55(ainult N)
A.Le Coq Sviit 15:30(L-P) 18:10

LIAM NEESON

RÖÖVITUD 2

EELMISEL KORRAL RÖÖVIDIS NAD TEMA TUTRE. NÜÜD JAHIVAD NAD TEDA...

KINODES 12. OKTOOBRI

inimese suurima sõbra kõige suurem seiklus

VAPPER JOCK

PERE

Saal 3 2D vene keeles! 11:45
Saal 3 3D vene keeles! 16:10
Saal 5 3D eesti keeles! 11:55
Saal 5 2D eesti keeles! 16:35
Saal 6 3D eesti keeles! 14:20

LAINE MÄGI JEANNE MOREAU

EESTLANNAL

Parisis

KINODES 12. OKTOOBRI

PROJEKT DINOSAURUS K12
Saal 2 20:15(ainult N)
FEEL THE DIFFERENCE ERILINASTUS!

RESIDENT EVIL: KARISTUS 3D K14
Saal 2 17:25
Saal 5 14:25 21:15(v.a. N)

AINULT ARMASTUST MS12
Saal 3 18:20

DREDD 3D K14
Saal 3 20:55(v.a. N)
Saal 7 15:00 21:45

SEENELKÄIK eesti keeles, venek. subti! L
Saal 3 13:50
Saal 7 12:30 17:15(v.a. P) 19:30(v.a. P)

VAPRAKE PERE
Saal 4 2D eesti keeles! 12:05 17:00

ID:A-IDENTITEET TUNDMATU K12
Saal 4 21:55

BOURNE'I PÄRAND K12
Saal 4 14:15 19:10

Coca-Cola PLAZA

www.forumcinemas.ee
wap.forumcinemas.ee

INFO TELEFONILT 1182

1+1 MS12
Saal 5 18:45(v.a. N) 21:10(ainult N)

RAHA VÕIM EELLINASTUS! K12
Saal 5 18:45(ainult N)

PUHASTUS vene k. subti! K14
Saal 6 11:35 21:00

PARANORMAN 3D ing. keeles! MS6
Saal 6 eesti- ja venek. subti! 16:45

GARANTIAJAGA MEES MS12
Saal 6 18:55

Saal 9 11:40 15:50 22:05

SÜLFID (BALLETT) OTSÜÜLEKANNE! L
Saal 7 18:00(ainult P)

ARMASTUSEGA ROOMA K12
Saal 8 11:30 14:00 16:30 19:00

TED Saal 8 21:30 K14

METSIKU LÕUNAMAA ASUKAD MS12
Saal 9 13:45 17:55 20:00

JÄAAEG 4 - 2D eesti keeles! PERE
Saal 10 11:50

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

AINULT ARMASTUST
ВСЕ, ЧТО ТЕБЕ НУЖНО - ЭТО ЛЮБОВЬ!!!
KINODES 14. SEPTEMBRI

11:40 19:20

SEENELKÄIK
Kuu meist nüüd loll on?

13:50 17:30

ID:A
IDENTITEET TUNDMATU
TÄNA NOUOTRY

17:40 21:30

KINO »SÕPRUS«
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION
PARIS KINO - AASTAST 1955

METSIKU LÕUNAMAA ASUKAD
KINO SÕPRUS
ALATES 27.09.2012
19:00 21:00

0110 Kes? Pesamunade film - eesti keeles 11:00
Ainult armastust 11:40 | 19:20
Seenekäik 13:50 | 17:30
www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

0110 Vapper Jock, 2D- versioon, eesti keeles 15:40
Ida- Identiteet tundmatu 17:40 | 21:30
Armastusega Rooma 19:35 | 21:40

0110 Metsiku lõunamaa asukad 19:00 | 21:00
Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

TALLINNA LINNATEATER

Maaile nähtamatud pisarad
8., 9., 10. oktoobril 19.00

Ma armastasin sakslast
11., 13. oktoobril 19.00

Meie, kangelased
19., 20. oktoobril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

3. oktoobril kell 18.00

LOOME-ÕHTU

(:)kivisildnik ja teised

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1 euro

Elion
Vabadus nautida

JAZZKAARE
PIMEMÜÜK

Kõik Jõulujazzi kontserdid -50%!
Osta, kui julged - esinejad on veel üllatus!

Kampaania tingimused www.jazzkaar.ee

ERGO **Eesti Päevaleht** **MY CITY HOTEL TALLINN**

HEATEGEVUSLIK KONTSERT JA PEREPÄEV MTÜ CHARITY PIRITAL
ESITLJ: **HELI PUUDUTUS**

14. OKTOOBER
KELL 15.00 TALLINNA LAULUVÄLJAKU KLAASSAALIS

TÕNIS MÄGI
OTT LEPLAND
BIRGIT ÕIGEMEEL
KOIT TOOME
LIIS LEMSALU

AVATUD KOHVIK JA TÖÖTODAD LASTELE.
KOGU TULU LÄHEB PUUETEGA LASTE TERAAPIALE TOETUSEKS.
ANNETUSED PUUETEGA LASTE JA NOORTE TOETAMISEKS: 10220110912010, SEB PANK, MTÜ CHARITY PIRITAL.
PILETID MÜÜGIL PILETILEVILEE

ERR **FAU** **Artist** **Eesti Ekspress** **3** **HALO** **Anna Sõbi** **Piletid: PILETILEVI**

Kuulutuste tellimine!
kuulutus.epl.ee

Vali rubriik, kirjuta tekst ja maksa ühes kohas

Eesti Päevaleht

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Draamasari Holby City haigla: Sõpru võib valida (Inglise 1999)

09.55 Terevisioon*

11.55 Maahommik*

12.40 Iga pink räägib loo*

13.10 Dokfilm Suurmaarjapäev (Pokrov, Eesti 2011)

13.35 Komöödiasari ENSV: Disko ja kodusõda*

14.00 Pehmed ja karvased*

14.25 Jamie Oliveri 30 minuti road: Terav jamaikapärane kanarooq (Inglise 2010)*

14.50 Kriminaalsari Vincent, 1/4 (Inglise 2005)*

16.00 Draamasari Holby City haigla: Sõpru võib valida (Inglise 1999)*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Draamasari Õne 13 (Eesti 2003)

17.40 Draamasari Südamesai: Luigelaul (Inglise 2004)

18.30 Aktuaalne kaamera

18.55 Rahvusvaheline muusikapäev

20.05 Osoon

20.35 Meie inimesed: Mati

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 Välisilm

22.10 Välisilm esitleb. Piraadid para-diisis (USA 2012)

KANAL 2

06.45 Joonissari Multimaania

07.10 Joonissari Rotid: Keskonna-oht. Päevakuninganna

07.35 Joonissari Pispõnnide seiklused: Kinomaniakid

08.00 Reporter*

09.00 Ettevaatust inglisa*, 150

10.00 Talisman*, 70

11.00 Kodus ja võõrsil*, 5339

11.30 Saare sosinad*

12.30 Meie aasta Siberis*: Eneseületus

13.00 Krimi*

13.30 Knight Rider: Roosilõhn

14.30 Komissar Rex: Mõrvari kiri

15.30 Punased roosid, 349

16.30 Talisman, 71

17.30 Ettevaatust inglisa, 151

18.30 Kodus ja võõrsil, 5340

19.00 Reporter

20.30 Saladused

21.20 Meeleheitel koduperenaised: Kunsti tegemise kunst

22.20 Kaks ja pool meest: Hiigelkass, churro käes

22.50 Jälgijätmata: Raske maandu-mine

23.50 Meedium: Poolik vedamine

TV3

06.15 Beyblade: metallvõitlejad 1, 47

06.40 Multifilm Winxid

07.05 Beyblade: metallvõitlejad 1, 47*

07.25 Käsna-Kalle Kantpüks

07.50 Kaunis Lola, 20*

08.50 Kirgede torm, 1475*

09.50 Vaprad ja ilusad, 6315*

10.15 Faktuaalne kaamera*

10.45 Top Shop

11.10 Omakohus*

11.40 Kõige naljakamad koduvideod*

12.10 Kahjutasu 3, 6

13.00 Eesti otsib superstaari*

14.30 Faktuaalne kaamera*

15.00 Vaprad ja ilusad, 6316

15.25 Selline on elu! 1. osa

16.25 Kaunis Lola, 21

17.25 Kirgede torm, 1476

18.30 Kõige naljakamad koduvideod

19.00 Seitsmesed uudised

19.30 Omakohus

20.00 Ment, 4

21.00 CSI kriminalistid, 12, 5

23.10 Pehmed ja karvased*
23.35 Südamesai: Luigelaul (Inglise 2004)*
00.27 ERR-i uudised

00.45 Raines: Viies samm
01.35 Mängufilm Päikesepisarad (Tears of the Sun, USA 2003)
03.30 Reporter*
04.50 Aiadetektiivid*: Armas Angelica

22.00 KINO3: Mängufilm Õigustatud tapmine
00.00 CSI kriminalistid 11, 22
00.58 TV3play.ee uudised
01.00 Vale jälgedel, 2, 14
01.55 Nukumaja, 2, 1
02.45 Sõnumitooja
03.25 Seitsmesed uudised
03.50 Ment, 4*
04.40 Omakohus*
05.05 Seitsmesed uudised
05.30 Selline on elu! 1. osa*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Baleriin Angelina (Inglise 2009)* **07.20** Kõige suurem sõber (ETV 1989)* **07.50** Konn ja sõbrad (Hollandi 2008)* **07.55** Aisopose teater (Saksa 2009) **08.05** Reporterhiir Marvi Hämmer (Saksa 2007) **08.30** Maa ja taeva vahel, 4/10 (ETV 2004) **09.00** Ringvaade* **09.35** Nollywoodi emand (Saksa 2008)* **10.26** ERR-i uudised **17.05** Kuidas on Maa meid loonud?, 3/5 (Inglise 2010)* **18.00** Muumioru lood (Kanada/Prantsuse 1996) **18.25** Must ja valge koer (Tšehhi 1990) **18.30** Lastetuba **18.45** Völukarusell (Prantsuse 2009) **18.55** Tatonka lood (Prantsuse 2010) **19.05** Ruff tegutseb(Inglise 1999) **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** Vene draama Dostojevski, 1/8 (Vene 2011) **20.55** Elu on liiga lühike, 1/7 (Inglise 2011) **21.26** Üks lugu: Sisekujundaja Ülo Sirp **21.30** Jüri Üdi klubi **22.25** Kodanik Kane (USA 1941) **00.25** Kultussari Vang nr 6, 4/17 (Inglise 1967) **01.18** ERR-i uudised

Kanal 11

06.55 Heartland* **07.40** Saint Tropez **08.40** Doktor Oz* **09.35** Doktor Oz: Kaalulange-

TV6

tamise 10 käsku **10.30** Ellen* **11.25** Superlapsehoidja* **12.20** Top Shop **12.35** Miss Marple*, 9: Nemesis (UK) **14.30** Tee õnnele, 421 **15.25** Tee õnnele, 422 **16.20** Heartland **17.15** Superlapsehoidja **18.10** Doktor Oz **19.05** Sõnasõda **20.00** Ellen **21.00** Mängufilm Jälgija(USA 2000) **23.00** Drag queenide võidujooks **00.00** Reporter **01.35** Koduvallutajad Colin ja Justin **02.25** Heartland* **03.10** Doktor Oz*: Kosuta oma keha viie päevaga **03.55** Doktor Oz*: Kaalulangetamise 10 käsku **04.40** Reporter*

Kanal 12

07.20 Hulljulged*: Ootamatu hädaoht, II **08.10** Teolt tabatud* **09.00** Reporter+ **09.30** Reporter+ **10.00** Galileo* **10.30** Köögikubjas* **11.00** Mängufilm Kes tappis elektriauto? **12.30** Kogu tõde meestest*, 10 **13.00** Rannavalve **13.50** Kloun*(Der Clown, Saksamaa 1996) **15.35** Teolt tabatud **16.25** Merepatrull **17.15** Kloun **18.10** Walker - Texase korralvõim **19.00** Tuvikesed* **19.30** Tuvikesed* **20.00** Galileo **20.30** Kuldvillak **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Kriminaalne Venemaa: Starozhilovo koletis, 1 **22.00** Kriminaalne Venemaa: Starozhilovo koletis, 2 **22.30** Hiromant **23.30** Hulljulged: Tõised luupainajad **00.30** Kaks ja pool meest **01.00** Tuvikesed **01.30** Tuvikesed **01.55** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Täna ei ole kindlasti see päev, mil kurta oma bossile keh-vade töötingimuste üle. Selle teema ülevõtmine mõjub provot-seerivalt. Õhtu soosib romantikat.

SÕNN Sügavust on sinus küll palju, kuid mängulisust vähe. Kui sa ei oleks niipalju kinni reeglites ja normides, saavutaksid suhetes paremaid tulemusi.

KAHSIKUD Kui tahad midagi var-jata, siis täna ei pruugi see sugugi õnnestuda. Samal ajal võid sattuda teiste tähelepanu alla ka millegi positiivsega.

VÄHK Käesolevad päevad võivad tuua nii kiiret edu kui ka ootama-tuid takistusi. Viimane tuleb kõne alla siis, kui oled oma edu saavuta-nud teiste arvel.

LÕVI Kui oled vaimse töö tegija, siis kindlasti peaksid end töö vahe-ajal ka füüsiliselt liigutama. Suhe kodustega võib olla tavalisest pingelisem.

NEITSI Sinu sünge või siis lihtsalt hajameelne olek peletab paljud su juurest eemale. Kui vähegi võima-lik, vaata üle oma plaanid ja tee vajalikud vigade parandused.

KAALUD Oled ehk vanade mõtte-mustrite või eelarvamuste mõju all – seega on teistega raske objektiiv-selt suhelda. Näed teistes iseenda hirme ja kartusi.

SKORPION Rohkem on fookuses kas töö või muude kohustustega seotud suhted või siis suhted, mil-lel on väga spetsiifiline iseloom.

AMBUR Sulle ehk tundub, et tead piisavalt sulle olulisest asjast või probleemist. Tegelikult ei teeks paha sõbra või asjatundjaga nõu pidada.

KALJUKITS Võimalusi on tegeli-kult palju rohkem, kui sulle tundub. Lihtsalt lõpeta kõik poolikud asjad korralikult ära ning sa näed, et ruumi ja selgust on palju rohkem.

VEEVALAJA Õhus on erutavat elektrit ja midagi, millele sa ei oska nime anda. Kahjuks ei jäeta sulle aega selle seisundi nautimiseks, sest tempo on kiire ja pead tegema välkvalikuid.

KALAD Hakkad ehk asju uues val-guses nägema ning see lubab leida ka uusi lahendusi. Mõistukõned ja sümbolid pakuvad sulle pinget.

ILM

Esmaspäev +12...+15
Edela- ja lõunatuul 4–10 (14) m/s

Teisipäev +12...+16
Lõunakaare tuul 4–9 (12) m/s

Kolmapäev +13...+16
Edela- ja lõunatuul 3–9 m/s

Neljapäev +13...+17
Lõuna- ja kagutuul 5–11 (15) m/s

	AJALOO- LINE PIIRKOND EUROOPAS	AUTOMARK ÜLESKUTSE	(TÖÖ)- LUULUS- EESTIMAA LOOMAA- KAITSE LIIT	M. UNDERI ELU- KAASLANE PINDALA (Inglise k.)	TORU- LIITMIK LUNAR SONAR POWER	SAMMAS- KAIK TITAAIN	...TÖEND RINNALUU	...SEELIK JÄRGARV	PURUKS "... MOOR" (A. Gailii)
LINN LEEDUS									
MAAKOND									
EESTI FILM (2006)									
MAAILMA- JAGU (Inglise k.)									
KORDA- MINEK									
LÖHIS									
RAVIMITAIM									
MEHENIMI									
PESEMIS- KOHT									
ISEÄRANIS									
H NAABER									
PRAETUD PAIKLITE JA SUHKRU SEGU									
LINNAPEA									
VÄIKE KAUNISTAV LINA									
ÄSJA									
LAHINGU- MASIN									
ÜLES...									
RIIDESORT									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

•• Tallinna prantsuse lütseumi direktor Lauri Leesi räägib esimese klassi õpilastele, et ta kuulub Keskerakonda, et see on väga kena erakond ja et linnapea Edgar Savisaar on väga tore mees. Kõik õpilased peale ühe tüdruku noogutavad.

„Kas sinu arvates polegi Kes-kerakond tore erakond?“ tunneb Leesi huvi.

„Ei, mina olen sots!“ teatab tüdruk.

„Taevas hoidku, mismoodi sa siis sots oled?“

„Mu ema on sots ja mu isa on sots, järelikult olen mina kah sots.“

„Kallis tüdruk, see pole ju mingi põhjus, et sina peaks sots olema,“ lausub Leesi õpetlikult. „Mis siis, kui mõlemad su vanemad oleksid sulid, kes sa siis oleksid?“

„Siis oleksin ma keskerakond-lane,“ muigab tüdruk.

•• Direktor sekretäreile:

„Kutsuge kõhku kõik kontori-töötajad koosolekule!“

„Kas intraneti kaudu?“

„Ei, kurat, Facebooki kaudu – nii saab kiiremini!“

•• Vastabiellunud naine ütleb pulmajärgsel hommikul mehele:

„Kallis, see oli seni kõige parem pulmaöö mu elus!“

SUDOKU Pappocom Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

					6	1			
	3		1	4					
7		6				5		8	
		2		9				4	
	4						8		
1				8		6			
9		3				4		7	
				2	9		3		
		4	8						

SUDOKU reeglid

•• Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

2	4	6	5	9	8	1	7	3
3	1	7	4	2	6	8	9	5
8	9	5	1	7	3	6	2	4
4	6	2	8	1	5	7	3	9
5	8	9	2	3	7	4	1	6
1	7	3	6	4	9	2	5	8
6	5	1	9	8	2	3	4	7
7	2	8	3	5	4	9	6	1
9	3	4	7	6	1	5	8	2

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi: www.epl.ee/sudoku

Taristu

OTT VALLIK

MNIAA TÕLP
TÄNA ME NÄEME
KUIDAS KITS
KOERA MÄNGIB.

VIŠKA
JUBA!

Dilbert

SCOTT ADAMS

MÖÖDUNUD NÄDALAL
LÄKS UNTSU KÕIK,
MIS UNTSU SAI MINNA.

VAATA HELGEMAT KÜLGE:
SUL ON SEITSE PÄEVA
SURMALE LÄHEMAL.

VAU!
ONGI
NII !

KARM,
KUI SEE
TOIMIB.

Loodus

Kristel Vilbaste
loodusenaine@hotmail.ee

LÜHIDALT

Kõmm-mmm! Pärast õueilma röntgenvalgust rapub maja ja rapub maa. Kõmakas on nii kõva, et ehmunult kargan voodist ega suuda päriselt aru saada, mis see on. Aga see on kõigest äike. Septembrikuine äike.

TSITAAT

Kui oktoobri- ja novembrikuus veel müristab, siis on sooja, pikka sügist loota. *Räpina*

SOOVITUS

Et meie riigis asjad paremini ja kõigile kodanikele kasulikumalt edeneks, on vahel vaja väike kahi või annetust teha. Kes saab, see käigu ära hiiesalus või allikal, tuletagu küünalt süüdates meelde esivanemaid.

Hea võimalus on toetada ka meie hiiete hoidmist ja uurimist Maavalla kasupäeva korjandusel. Veel saab teha annetuse Maavalla koja pangakontole nr 333805270003 Sampo pangas.

Korjandusel kogutakse raha ja vara hiite uurimiseks, hoidmiseks, kodulehe, teabevahetuse, trükiste, loengute jt sündmuste ja koja muude tegemiste tarvis.

NÄDALA NELI ILMAMÄRKI

Kurvahäälsed kured, raagus vahtraladvad, pontsakad porgandid ja äikesetorm.

EESTI ALLIKAD

Eesti allikad: Põrguvaluläte

Allikas asub Tartumaal Mäksa vallas Poka suurfarmi – Mäletjärve tee põhjaküljel 300 meetrit teest põhja pool. Muinsuskaitsealune allikas paikneb Järvetaguse nr 1 talu maal, 200 meetrit talust kirdes.

Välja voolab ta Lavatsi järve kõrge kalda alt enam-vähem tasasest maapinnast. Järve kallast ümbritseb selles kohas 50–75 meetri laiune võsastunud suuremate puudega ala. Vooluhulk pole eriti suur, kuid allikas ei kuiva ära ka kuivadel suvedel.

Allika kohta pajatatakse, et tema veest saab abi kõige pöörasema valu ehk põrguvalu leevendamiseks. Järv ise on olnud kalarikas, kuid viimastel aastatel on seal elektriliste püügivahenditega kaladele liiga tehtud. Siiski võib sealt leida vähke.

Septembri viimane nädal: sügisäike

Ei oskagi öelda, kumb oli nädala olulisem ilmasündmus: kas sügisene kärgatav kõu või kurgede minek. Muidugi tegi peale lummatavate valgustushetkede ja maast üdini jooksva ürg-hääle see äike ka kurja.

Raksatas maha hulgaliselt metsapuid Piritä jõeääruses, ajas küüned taha koguni ühele autole, langetas trolli- ja elektriliine ning sakutas hilisõhtul peole tõttajail peast nii mõnegi mütsi.

See külmast sügisõhust ja soojadest mereiilidest tekkinud maru paiskas pilveluukidest alla ka lahisevat vett – nii palju, et kohati sai selles pahluni paterdada.

Aga vihma poolest on ju sügis nagu sügis ikka, ütlete. Jah, kuid ainus mure on see, et tänavu pole peale sügise muud nagu olnudki. Ainsad, mis suve meenutavad, on vih-mahoogude järel õhku kerki-vad sääsed ja peagi üleskerki-vad sääsekublad.

Kruu-kruu!

Ent tegelikult on ses vih-mases sügisel ka palju head. Juba mitu aastat pole olnud nii värvikat sügist. Need esimesed vahtrad, mis on punakuues ja sakutatud ladvaga, on tõesti nii rubiinpunased, et nad võiks vabalt Kanada lipule ömmelda. Kui äikesehoo järel taevast sinetama lööb, siis annab pilt-ilusamat hetke otsida!

Ja muidugi need kured. Ma pean tunnistama, et siin Tartu kandis pole ei sookure- ega haneraasugi ja esime- ne kurekolmnurk, mida täna-

-1- Järvelja maastik vaadatuna äsja avatud Rõka vaatetornist
-2- Punarind -3- Tänavusel sügisel on märgatud konnade hiliseid kulleseid. Nende saba all võib näha juba tulevase „päris” konna tagajalg.

Fotod: Arne Ader

vu nägin, jäi reedel sinitaevas silma Tallinnas hambaarstitoo- lil istudes.

Soomemaalt oli kurgede lah-kumisest kuulda juba nädala alguses, meie kured seadsid end minekule just nädalalõpu

Kummaliselt palju on kuulda ka rändavate lõokeste tril-lereid, need on kohati valje-madki kui hilise rohutirtsu jalamuusika.

Varahommikul sajab tae-vast alla ka peotäis näljaseid põhja poolt tulnud rästaid – mugivad rutakalt mahapu-disenud ploome ja läinud nad ongi. Jah, kadunud on ka need tuhanded mesilassülemine lii-kunud kuldnokad, kelle kära oli veel nädal tagasi linn täis.

Kajakadki lähevad

Nüüd võib kohata aga hoopis kummalisi tegelasi. Pääskülas istus traadil ehtne turteltuvi – pole kuulnud, et neid viima-

sel aastal siin pesitsenud oleks. Kabli linnujaamast tabati teiste põialpoiste seast haruldane lääne-põialpoiss.

Kajakad on juba mitmen-dat päeva minekuhoos. Valjult seletatakse koondumispai-kades midagi üksteisele. Ilmselt seda, kui sobiv on parasjagu tuul. Kajakad on need linnud, kelle minekut me enamasti ei märkagi, sest mingi osa neist jääb prügimägedele tuuritama, aga enamik lendab ühel hetkel kolmnurgas või parves ikka-gi minema.

Selgus, et arvutites pole enam vaid ussviirused, vaid sulaselged võsapuugid – pärast metsaskäiku ronis üks mu tahvelarvuti sooja ekraani peale mõnulema.

Kõrvitsanuuma aeg

Püüdsin nädalavahetusel ka aiamaal korda luua ja oma üllatuseks avastas, kui usi-nalt on umbrohi kasvama hakanud: oma parkümmend sentimeetrit paari nädalaga.

Ka kõrvits on viimase nädala kümmekond sentimeetrit rinnaümbermõõdus juurde võtnud. Hiljem mahatorga-tud hernestest aga ei saanudki asja: kaunad on küll rohelised ja herneid täis, aga neis pole seda päikesevurtsu, mis toidu magusaks teeb.

Porgandid ja naerid on parajalt paksukesed ning selle suvega end nii kõrgele maast välja upitanud, et suisa kummaline.

Kogu selle lopsakuse kes-kelt võib ämbrite viisi kiriti-gusid korjata, et neid siis aiamaalt kaugemale viia. ●

Vihmases sügisel on ka palju head – mitu aastat pole olnud nii värvikas.

LEHT + DVD

ISSN 1406-0779

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastoid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastoid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epL.ee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epL.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT

ISSN 1406-0869